

Evaluering – mulighetsstudie: Kunst Rett Vest

-EN REGIONAL ARENA FOR SAMARBEID PÅ DET VISUELLE KUNSTFELTET?

VÅR 2024

OPPDRAKSGIVER: Asker Kommune / Kunst Rett Vest

RAPPORTNUMMER: R012024

RAPPORTENS TITTEL: Evaluering/mulighetsstudie av Kunst Rett Vest

ANSVARLIG KONSULENT: ARTcs, Boel Christensen-Scheel

FOTOGRAFI I RAPPORT: kunstrettvest.no

DATO: 22.04.2024

ARTcs har gjennomført en evaluering og mulighetsstudie av det interkommunale tiltaket Kunst Rett Vest, som i dag er drevet av de 7 kommunene Asker, Bærum, Drammen, Lier, Modum, Ringerike og Sigdal. Evalueringen/mulighetsstudien er gjennomført på oppdrag fra Asker kommune, men med en styringsgruppe bestående av kultursjefene i de 7 samarbeidende kommunene. Formålet med evalueringen/mulighetsstudien er en gjennomgang av måloppnåelse og ressursutnyttelse ift. økonomi, organisering, kommunalt/regionalt samarbeid og kunstfaglig relevans i tiltaket.

I rapporten presenteres bakgrunn, metoder og funn, men også noen refleksjoner rundt muligheter for utvikling av kommunale og regionale kunsttiltak. Dette er mulighetsdelen av studien. Rapporten skal benyttes i en vurdering og videre utvikling av tiltaket som et samarbeidstiltak mellom syv kommuner.

Det er Boel Christensen-Scheel som har gjennomført evalueringen som ansvarlig konsulent i ARTcs.

En takk rettes til alle som har stilt opp til intervjuer og workshops, og til kunstnerne og kunstnerorganisasjonene som har deltatt på møter og svart på spørreundersøkelse. En takk også til prosjektleder og fasilitator Lena Hansson og kunstrådgiver Vibeke Hermanrud for tilrettelegging og konstruktive bidrag i prosessen, samt Åsne Dahl Haugsevje fra Telemarksforskning for gode råd i forbindelse med rapporten.

Evalueringsmaterialet har vært omfattende og inkluderer regional politisk historie i flere kommuner, samt teoretisk og empirisk underlag for mulighetsstudien. Eventuelle feil og mangler ved rapporten tilskrives ARTcs i sin helhet.

Kunst Rett Vest (KRV) har slik ARTCs ser det en unik posisjon som interkommunal samarbeidsaktør på det visuelle kunstfeltet. KRV er også omgitt av velvilje og høy kunstfaglig kompetanse i flere av kommunene. Dersom kommunene ønsker det kan KRV utvikles til en regional arena for samarbeid på det visuelle kunstfeltet, der kommunene 'forener krefter' og får til mer enn de ville gjort hver for seg. Dette innebærer i så fall en gjennomgang av konseptet med tanke på kunstfaglig relevans, en tydeligere styringsstruktur, økt finansiering og en felles vilje til å løfte det regionale kunstfeltet.

Evalueringen av Kunst Rett Vest har tatt for seg historikken, organiseringen, økonomien og mulighetsrommet. KRV har en 17 år gammel historie, og involverer det største regionale samarbeidet i Norge på kunstfeltet. Oppsummert finner ARTCs at KRV er et prosjekt som samler en rekke kommuner vest for Oslo rundt kunst og kultur som samarbeidsområde, og at dette oppleves som verdifullt for innbyggere, kunstfelt og kommunene selv. Det oppfattes også at det er kommunalt ønske om å videreføre et slikt samarbeid – ordførerne ønsker regional samhandling og ser verdien av kunstutvikling med tanke innbyggernes livskvalitet.

Fylkeskommunene Akershus og Buskerud deltar i samarbeidet og har som de involverte kommunene bidratt med finansiering. Tiltaket har i tillegg til finansieringen, vært avhengig av kommunenes administrative ressurser og infrastruktur. Dette har satt press på kommunenes ressurs-kretsløp: Kunst- og kulturadministrasjonene i de ulike kommunene varierer i størrelse, og de ulike kommunene har ulikt antall profesjonelle kunstnere og ulike behov i et slikt kunstsamarbeid. Fremtiden til prosjektet avhenger av tilstrekkelig forankring og tilpasning ift. de ulike kommunenes behov. Tiltaket har også behov for å gjennomgå styringsstrukturen etter oppløsningen av Vestregionen, samt utarbeide en finansieringsplan som øker inntektene både internt og eksternt.

Det kunstfaglige nivået på det kommunale kunstfeltet strekker seg fra profesjonelt og nasjonalt, til semi-profesjonelt og lokalt. Det vil si at kommunenes privilegium og utfordring er at de forvalter et sammensatt kunstfelt, med hele den bredden man finner på kunstfeltet i landet ellers. Hvordan KRV skal forvalte denne bredden bør diskuteres, og den kunstfaglige relevansen løftes. Det vil si at prosjektet oppfattes som delvis velfungerende, men med stort potensiale.

Det anbefales videre å vurdere hyppigheten ift. ressursbruk og mulighet for å oppdatere prosjektet faglig. Særlig steds- og regionsutviklingsperspektiver og bærekraftsperspektiver kan styrkes i den videre utviklingen, og det kan være fruktbart å se på nettverket av kommunenes kunst- og kulturadministrasjoner som en verdi i seg selv i tiltaket. Det bør også utarbeides et formidlingsprogram, slik at man når nye publikumsgrupper og skaper flere aktiviteter rundt kunsten og visningene.

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Innledning.....	s.6
1.1 Bakgrunn og mandat.....	s.6
1.2 Avgrensning og tidligere evaluering.....	s.8
1.3 Datainnsamlingsmetoder.....	s.8
2. Om Kunst Rett Vest.....	s.15
2.1 Historikk.....	s.15
2.2 Konseptet Kunst Rett Vest.....	s.16
2.3 Juryordning og utvelgelse av kunstnere.....	s.18
3. Funn og anbefalinger.....	s.19
3.1 Konsept.....	s.19
3.2 Organisering.....	s.23
3.3 Økonomi.....	s.29
3.4 Interkommunalt samarbeid.....	s.32
3.5 Kunstfaglig relevans.....	s.36
4. Mulighetsområder.....	s.38
4.1 Kunstfaglige synergier.....	s.38
4.2 Stedsutvikling med kunst.....	s.39
4.3 Kunst i regional utvikling og som del av kommunepolitikken.....	s.40
4.4 Formidling.....	s.41
5. Referanser og vedlegg.....	s.43

1. INNLEDNING

Kunst Rett Vest er et interkommunalt og regionalt kunsttiltak. Det ble gjennomført første gang i 2007 og har siden blitt gjennomført 17 ganger. Som kunsttiltak ble ordningen til under Vestregionen, som en del av en strategisk satsing på kunst og kultur som regionalt samarbeidsområde. I den norske kommunale lokalstyremodellen har man sett behov for også å ha mer overgripende samarbeid som strekker seg over større områder enn den enkelte kommune. Vestregionen som regionalt samarbeid ble etablert allerede i 1992, og har til ulike tider vært mer og mindre aktiv¹.

Det vil si at Kunst Rett Vest har vært et eget tiltak med en dedikert prosjektleder, som utgjør en konkret samarbeidsform for de involverte kommunene. Etterhvert som kommunestrukturer og fylkeskommunestrukturer har endret seg, endret også Vestregionen seg. Den ble i sin daværende form oppløst med virkning fra januar 2020. Man valgte likevel å beholde det man oppfattet som et vellykket samarbeid i regionen – Kunst Rett Vest.

Siden da har vi gjennomgått en pandemi og fylkeskommunen Viken er igjen Akershus og Buskerud. Etter en tid med enda flere endringer er det nå igangsatt en evaluering for å vurdere den videre formen, ressursutnyttelsen og følge opp de behovene for revidering av tiltaket som oppstod etter Vestregionens oppløsning. Dette gjaldt blant annet den videre driften av tiltaket uten en daglig leder for det regionale/politiske samarbeidet.

Kunst Rett Vest kan beskrives som et kunsttiltak i sin egen rett, samtidig som det er del av en større regional og politisk kontekst. Som regionalt initiativ har det en samarbeidsverdi utover kunstfeltet. På kunstfeltet er det en del av en regional kunst- og kulturpolitikk, og som kunsttiltak har det en tilknytning til samtidens og regionens profesjonelle kunstfelt. Målet er at tiltaket skal være relevant på alle disse områdene: som visningssted og profesjonell arena for kunstfeltet, og som interkommunalt nettverk for samarbeid. Evalueringen vil forsøke å si noe om avviklingen av tiltaket i forhold til disse områdene, samt skissere noen utfordringer og muligheter for fremtiden som en regional arena på det visuelle kunstfeltet.

1.1 BAKGRUNN OG MANDAT

Kunst Rett Vest (KRV) var en felles satsing for den kommunale samarbeidsalliansen, Vestregionen i perioden 2007 – 2018. Da Vestregionen ble besluttet avviklet i 2018, vedtok generalforsamlingen at KRV skulle søkes videreført i et samarbeid mellom kommunene. Etter oppløsningen av Vestregionen, påtok Bærum kommune seg arbeidsgiveransvaret for prosjektleder i 100% stilling. Bærum var imidlertid også vertskommune for Vestregionens sekretariat.

De siste årene er færre kommuner med, dette skyldes dels kommune-sammenslåing og dels at noen kommuner har trukket seg fra Vestregionen og noen fra Kunst Rett Vest. I dag er det sju kommuner som er med: Asker, Bærum, Drammen, Lier, Modum, Ringerike og Sigdal.

KRV har i perioden 2007 – 2023 vært et årlig arrangement der rundt hundre juryerte billedkunstnere og kunsthåndverkere, som bor og/eller arbeider i kommunene i Vestregionen, inviterer publikum til sine atelierer og verksteder. Samtidig vises en fellesutstilling hvor hver kunstner bidrar med ett verk

¹ Se <https://www.vestregionen.no/>

hver. Arrangementsperioden har vart i rundt 2 uker, og fellesutstillingen har ambulert mellom kommunene. Den kommunen som hvert år har fungert som 'vertskommune' har hatt ansvaret for planlegging og gjennomføring. I den forbindelse undertegnes det en vertskommuneavtale der den arrangerende kommunen blant annet tar på seg ansvar for å finne for lokale, istandsette dette for fellesutstillingen, samt bidra til åpningsarrangementet.

Formålet med KRV slik det er beskrevet i mandatet har vært å

1. Styrke og vise mangfoldet av det profesjonelle kunstlivet i regionen
2. Gjøre visuell kunst tilgjengelig for et bredt publikum gjennom felles markedsføring av arrangementet
3. Være en aktuell visningsarena og et nettverk for regionens kunstnere
4. Sikre et interkommunalt/regionalt samarbeid

Bakgrunn for behov for ny evaluering

- Færre kommuner er i dag med i samarbeidet og derav større belastning på noen få
- Presset kommuneøkonomi
- Reduksjon i eksterne tilskudd
- Behov for å vurdere total ressursbruk og organisering
- Behov for å vurdere hele konseptet ift. mål og mulighetsrom

Mandat og oppdrag for evalueringen/mulighetsstudien har vært at konseptet Kunst Rett Vest skal evalueres, vurderes og høres med bidrag fra kunstnere, publikum, fagmiljøer, ledelse og arrangører.

Utredningen skulle belyse følgende:

- Gjennomgang av formålet og vurdere måloppnåelse
- Vurdere konsept opp mot måloppnåelse knyttet til økonomi
- Vurdere måloppnåelse opp mot nye trender og utvikling innen kunstfeltet og publikumsattraktivitet/ etterspørsel.
- Hvordan kan KRV bidra til regionalt/interkommunalt samarbeid innenfor nye kommune-/fylkeskommunal struktur.
- Gi en anbefaling på administrativ- og organisatorisk tilhørighet, konsept og frekvens.

1.2 AVGRENSNING OG TIDLIGERE EVALUERING

Gjennomgangen av Kunst Rett Vest ble utlyst som *evaluering og mulighetsstudie*. Dette vil si at undersøkelsen av tiltaket er utformet både med tanke på en vurdering av måloppnåelse ift. mandatpunktene organisering, økonomi og kunstfaglig utvikling, og med tanke på en mulighetsbeskrivelse i forhold til utviklingen av konseptet og fremtidig organisering. Kombinasjonen av evaluering og mulighetsstudie har krevd sammensatte metoder. Kunst Rett Vest har som del av et interkommunalt samarbeid, vært en del av en regional kulturpolitisk strategi, i tillegg til å være et kunsttiltak i egen rett. Derfor er det ikke gitt en fullstendig gjengivelse av alle kommunale og fylkeskommunale endringer i perioden, men det påpekes at dette er en viktig faktor ift. noen av de sentrale funnene - særlig de som angår samarbeid og styring.

Interkommunale samarbeid har også en rekke mulige samarbeidsformer og juridiske innretninger, som det ikke er gått i detalj på her, da denne evalueringen som mulighetsstudie har vært basert på en kunstfaglig og formidlingsfaglig hovedkompetanse. Organisatoriske, styringsmessige og økonomiske forhold er gjennomgått og vurdert, men de juridiske implikasjonene av de ulike interkommunale samarbeidsformene må vurderes videre av kommunene og tiltakets styringsgruppe.

I 2012 da Vestregionen fremdeles eksisterte, ble det gjennomført en evaluering for å belyse om arrangementets innhold og form samsvarte med målene for KRV, og om man lyktes i å gjøre tiltakene tilgjengelig for et bredt publikum. Evalueringen skulle også belyse organisatoriske forhold knyttet til planlegging og gjennomføring, og komme med forslag til endringer. Evalueringen var samstemt i at konseptet burde videreføres i sin todelte form, men informantene var delt i synet på om fellesutstillingen fortsatt skulle ambulere mellom kommunene. Vestregionens styringsgruppe besluttet til slutt å opprettholde ambulerende vertskap.

Lenk til evaluering 2013 [KRV evaluering_6.pdf \(kunstrettvest.no\)](https://www.kunstrettvest.no/krv/evaluering_6.pdf)

Evalueringen som ble gjennomført i 2012 og publisert i 2013 sier noe om behov for videre arbeid med ordningen, særlig med tanke på organisering og forankring i de deltakende kommunene. Det står også i flere årsrapporter at det gjøres tiltak for å styrke og sikre det kunstfaglige nivået i utstillingen, og ønske om evaluering hvert 5. år. Flere steder finner vi altså planer for videre utvikling og evaluering, men det er først i 2023 at dette gjennomføres på nytt.

1.3 DATAINNSAMLINGSMETODER

Evalueringen er fundert i 1) samtaler og intervjuer med ulike informantgrupper, 2) workshops og møter, 3) data- og dokumentanalyse av offentlige dokumenter, kunstteori og kultursosiologisk teori og 4) 'benchmarking' gjennom sammenligning av tiltak med lignende konsepter nasjonalt og internasjonalt. Vurderingen av måloppnåelsen i tiltaket baserer seg på registrerte tall som besøkstall og budsjetter/regnskap, vurderinger gjort av ulike aktører i og rundt Kunst Rett Vest, samt dokumentanalyser. ARTcs har også vurdert kunsten i utstillingen gjennom bilder og dokumentasjon med tanke på kunstfaglig relevans.

I tillegg er det gjennomført en spørreundersøkelse blant regionens kunstnere for å sikre et mer helhetlig tilfang av stemmer innenfor denne gruppen. En annen hensikt med åpne kunstnermøtet og

spørreundersøkelsen var å informere om mulige endringer i tiltaket, og få innspill til videre utvikling. Dette kan sees som en del av en involveringsprosess rettet mot den lokale kunstscenen.

Mandatet er omfattende siden det strekker seg over flere fagfelt og flere kommuner over en årrekke. Det har derfor vært nødvendig å begrense tilfanget på de ulike mandatområdene (økonomi, interkommunalt samarbeid, kunstfaglig relevans og organisering) og gjøre utvalg av informanter innenfor de ulike gruppene.

1.3.1 DOKUMENTGJENNOMGANG

Følgende dokumenter er lagt til grunn:

- ÅRSRAPPORTER FRA KUNST RETT VEST I PERIODEN 2008-2022
- ÅRSMELDINGER FRA VESTREGIONEN 2013-2017
- SAKSDOKUMENTER FRA VESTREGIONEN 2017-2020
- EVALUERING KRV 2012/2013
- REGNSKAP FOR KRV 2007-2023
- STRATEGI FOR VESTREGIONEN 2011-2014
- SAKSPROTOKOLL OG FREMLEGG FYLKESTING UTVALGTE DATOER
- RETNINGSLINJER FOR TILSKUDD TIL KUNST OG KULTURPROSJEKTER I VIKEN FYLKESKOMMUNE 2020
- KOMMUNELOVENS SJETTE DEL. INTERKOMMUNALT SAMARBEID. KAPITTEL 17-20, [HTTPS://LOVDATA.NO/LOV/2018-06-22-83/§17-1](https://lovdata.no/lov/2018-06-22-83/§17-1)
- UTVALG AV AVTALER MED ARRANGERENDE KOMMUNER I KUNST RETT VEST
- PRESSEKLIPP OG KARTAVIS FRA KUNST RETT VEST 2008-2023
- RETNINGSLINJER FOR JURYEN I KUNST RETT VEST, 2020 [Retningslinjer for juryen til Kunst Rett Vest 2020](#)
- KOMMUNEVISE TILBAKEMELDINGER FRA DELTAKERNE OG NETTVERKET I KUNST RETT VEST 2018-2023

1.3.2 INFORMANTGRUPPER

Informantutvalget er basert på definerte roller innenfor tiltaket, innenfor kommunene, i kommunens kunstinstusjoner og kunstnerorganisasjoner, samt innspill fra styrings- og referansegruppe i evalueringen. Dette er gjort for å sikre bred representasjon fra feltet og utgjør en involvering av relevante aktører både fra kommuner og kunstfelt med tanke på mulighetsstudien. I de 7 deltakende kommunene er det gjennomført samtaler og møter med ordførere, kommunalsjefer/kultursjefer, tjenesteledere og rådgivere. Det er i tillegg gjennomført samtaler med representanter på rådgivernivå og avdelingsledernivå i fylkeskommunene Akershus og Buskerud, kultursjefer i utmeldte kommuner Hole, Jevnaker og Øvre Eiker, kommunalsjef i Kongsberg som aktuell kommune og tidligere daglig leder i Vestregionen.

Fra det skapende kunstfeltet har det vært samtaler med tidligere jurymedlemmer i KRV, enkeltkunstnere og kunstnerorganisasjoner. På institusjonssiden har 5 kunstinstitusjoner, 2 kulturinstitusjoner og 1 kunstsenter blitt intervjuet (Henie Onstad, TRAFO, Fossekleiva, Drammen Museum, Vestfossen, Buskerud-museet, Buskerud Kunstsenter). Norsk Kulturråd som finansjør er også intervjuet rundt tiltakets relevans og støtteverdighet.

Fra næringer utenfor kunstfeltet som kan ha en mulig sponsorrolle er det gjennomført samtaler med OBOS, Neptun/Gemello og Norwegian Property. Fra reiseliv er det snakket med Visit Greater Oslo som drifter de regionale reiselivsenhetene Visit Asker & Bærum, Visit Follo og Visit Romerike.

Publikumsinteresse måles først og fremst i form av besøkstall og Kunst Rett Vests årlige rapportering på dette. Likevel er det mange av informantene som også har vært publikummere på Kunst Rett Vest i form av sin tilknytning til arrangementet, og som i intervjuene snakker om opplevelsen som publikummer. Dette er del av empirien.

Oversikt over informantgruppene og feltet rundt Kunst Rett Vest:

Alle informantene ble først spurt om sin tilknytning til og erfaring med Kunst Rett Vest. I den forbindelse kom det i intervjuene frem en rekke uttalelser som sier noe om opplevelsen av både atelierene og fellesutstillingen. I tillegg er annen publikumskunnskap og -teori lagt til grunn, for

eksempel perspektiver på tilgjengelighet (fysisk, sosialt, mentalt), destinasjonsutvikling og offentlige undersøkelser/målinger som Kulturbarometeret for 2023.

1.3.3 KVALITATIVE INTERVJUER

Metoden for intervjuene følger Kvale og Brinkmanns (2015) semi-strukturerte kvalitative intervjuer/samtaler. Det er utført noen enkeltintervjuer, noen gruppeintervjuer og noen referansemøter på bakgrunn av målsettinger og tidligere evalueringer/dokumenter. Evalueringen vil være strukturert i at den bruker et fastsatt utvalg definert ut fra roller i prosjektet, men vil ha noen kvalitative elementer der det i tillegg konsulteres eksterne informanter (kunstnere, kulturbrukere, lokale kunst/kulturinstitusjoner og næringsliv).

Det er gjennomført samtaler med i alt 59 informanter med en intervjuguide basert på mandat, samt innspill fra innledende workshop med evalueringens prosjektgruppe. Intervjumetodikken innebærer en veksling mellom styring og fri samtale, basert på en tilrettelegging for intervjuobjektets oppfatninger og erfaringer.

Informantene ble stilt både åpne spørsmål (som hva deres erfaring var, hva deres generelle oppfatning var, hvordan de så for seg at KRV kunne utvikles i fremtiden), og mer rettede spørsmål (som hva de mente var viktigst av fellesutstilling og åpne atelier, som hvordan de mente KRV kunne fungere som regional arena eller nettverk, som hva de tenkte om ressursituasjonen).

1.3.4 GRUPPESAMTALER, MØTER OG WORKSHOPS I KOMMUNENE

Som en del av undersøkelsen rundt styring, organisering og økonomi ble det gjennomført en rekke møter og avklaringssamtaler i tillegg til intervjuene. Det ble også avholdt en innledende workshop med prosjektgruppa for evalueringen for å avstemme spørsmål til intervjuer, vesentlige temaer og hva som ble ansett som mulige organiseringer for kommunenes kulturadministrasjoner.

For å kunne foreslå organisatoriske og administrative endringer har det vært vesentlig å finne ut av hvordan arbeidsflyten i KRV har vært og hva de ulike leddene i kommuneadministrasjonene har sett på som muligheter og utfordringer. På KRVs hjemmeside står det oppført et Kunst Rett Vest-nettverk, som består av alle kunst- og kulturettrådgiverne i de deltakende kommunene. I noen av kommunene er det egne kunstrådgivere (Asker, Bærum, Drammen, Lier), i andre er det kulturettrådgivere (Modum og Ringerike), mens det i Sigdal er lederen for kulturområdet som er kontaktperson for Kunst Rett Vest.

Organisering og roller evaluering:

- Prosjekteier og styringsgruppe: Kultursjefene i de sju kommunene
- Prosjektleder: Ekstern konsulent/konsulentteam
- Fasilitator: Lena Hansson (prosjektleder Kunst Rett Vest - tilrettelegge kunnskapsgrunnlag og tilgang til nettverket)
- Prosjektgruppe/referansegruppe: Kultursjefene i Bærum kommune, Modum kommune og Asker Kommune og kommunenes kunstfaglige rådgivere (KRV-nettverket).

Avholdte møter i kommunene:

- 1 innledende workshop med KRV-nettverket (bestående av de 7 deltakende kommunenes kunst-/kulturrådgivere og kultursjefene i Asker, Bærum og Modum (forfall kulturleder i Sigdal, eget møte avholdt)
- 2 møter med KRV-nettverket (kommunenes kulturrådgivere)
- 3 møter med styringsgruppa for evalueringen/mulighetsstudien - for innspill, avstemming, foreløpige funn og presentasjon rapport (kommunenes kultursjefer)
- 1 møte med ordførerne i de deltakende kommunene med tanke på forankring ift. nye ordførere, avstemming ift. kommunedeltakelse og innspill til videre utvikling av tiltaket (forfall ordfører i Lier, eget møte avholdt)
- Jevnlig kontakt med prosjektleder/fasilitator og ulike representanter i kommunenes administrasjoner

1.3.5 ÅPENT KUNSTNERMØTE OG SPØRREUNDERSØKELSE BLANT REGIONENS KUNSTNERE

Kunstnerne er hørt som enkelt-kunstnere i samtaler, gjennom gruppeintervjuer med 4 kunstnerorganisasjoner i regionen (Bildende Kunstnere i Bærum, Asker Bildende Kunstnere, Buskerud Bildende Kunstnere og Norske Kunsthåndverkere Viken), kunstsentre (Buskerud og Fossekleiva) samt et åpent kunstnermøte i Asker den 15.2 og en spørreundersøkelse med 226 respondenter fra 6 av de 7 deltakende kommunene.

Det åpne kunstnermøtet ble arrangert med intensjon om å informere om evalueringen/mulighetsstudien og få innspill til denne. Disse var sentrert rundt mandatets hovedområder. Møtet ble avertert som 'Åpent kunstnermøte om regionale kunsttiltak'. Det ble gitt informasjon om året 2024 av prosjektleder Lena Hansson, undertegnede innledet rundt evalueringen og mulige perspektiver i regional kunstutvikling, kurator og kunstner i Asker Anne Siv Falkenberg Pedersen snakket om samarbeid mellom aktører på det regionale kunstfeltet og kunstrådgiver i Lier Nina Guzman Toft om utviklingen av tiltak regionalt.

Deretter samtalte kunstnerne i grupper på 4-5 og de noterte punkter til tiltak på et ark til følgende spørsmål:

Hva skal til for å styrke:

- 1) kunstfaglige utvikling i regionen og profesjonaliseringsmuligheter for et lokalt kunstliv?*
- 2) tilgang på kunst og kultur der man bor - publikumsinvolvering og innbyggerperspektiv?*
- 3) kunstnerisk og kulturell infrastruktur i de enkelte involverte kommunene spesielt?*
- 4) kommunal organisering og muligheter for tverrfaglig samhandling med kunst og kultur i regionen mer generelt?*

Svarene ble loggført og samlet inn som innspill. Disse presenteres under funn.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut den 29.2 til et ukjent antall respondenter - undersøkelsen ble distribuert via Kunst Rett Vest sitt nyhetsbrev til tidligere deltakere, gjennom fire

kunstnerorganisasjoner (BKIB, ABK, BBK, NK Viken) samt til utvalgte kunstnere og kunstnergrupper kjent av kommunenes kulturadministrasjoner - anslagsvis ca 500. Undersøkelsen lå også ute på Facebook og ble delt i sosiale medier.

Spørreundersøkelsen bestod av 15 spørsmål for de som tidligere hadde deltatt på Kunst Rett Vest, og 11 spørsmål til de som ikke tidligere hadde deltatt. Det kom inn 226 svar på undersøkelsen, med deltakelse fra kunstnere i Modum, Ringerike, Asker, Bærum, Drammen og Lier. Det ble sendt ut to purringer og flere kanaler ble benyttet, for å øke deltakelsen. Fullstendig undersøkelse med svar ligger som vedlegg bakerst i rapporten. Svarene er ikke bearbeidet grafisk.

1.3.6 KUNSTFAGLIGE TENDENSER, TEORI OG BENCHMARKING

I tillegg til datainnsamling gjennom samtaler, intervjuer og undersøkelser, er det gjort en kunstfaglig vurdering av relevans og en mulighetsstudie i forhold til kunstfaglige tendenser. Disse er basert på eksempler, en sammenligning med lignende tiltak - samt en teoretisk forankring i kunstteoretisk og kultursosiologisk litteratur. Perspektiver som er sammenlignet er kunstfaglig omdømme, bevissthet om og tilknytning til stedsutviklingsperspektiver, utvikling av tiltaket i løpet av de 17 årene det har vært gjennomført og formidling.

I kunstsosiologien har Dag Solhjell og Gunnar Øien beskrevet det norske kunstfeltet gjennom en Bourdieu-inspirert kategorisering i tre 'kretsløp' (Det norske kunstfeltet, 2012)². Teorien beskriver noen kjennetegn ved dynamikkene på kunstfeltet og er en benevnning av det som kan kalles ulike krefter eller ideologier på kunstfeltet:

- Det eksklusive – drevet av kunstnerisk målsettinger om utvikling, forskning, museer og 'fine art gallerier'
- Det inklusive – drevet av kulturpolitiske målsettinger om tilgjengelighet og bredde
- Det kommersielle – drevet av salg og etterspørsel, til 'utsmykking' og investering

Den kommunale/regionale konteksten kan sees i lys av disse tre kretsløpene. Eller, man kan si at de beskriver viktige ståsteder som må hensyntas når man diskuterer regional/kommunal kunstutvikling og -politikk. Kunstinstitusjoner med internasjonale ambisjoner, som for eksempel Henie Onstad Kunstsenter, vil typisk tilhøre det eksklusive kretsløpet. Det samme vil Vestfossen kunstillaboratorium, store offentlige kunstprosjekter samt utdanningsinstitusjoner som utdanner kunstnere til disse institusjonene eller sammenhengene. Camilla Løv, fra Asker, professor på Kunsthøgskolen i Oslo, samt kunstner i en rekke store offentlige kunstprosjekter, er et eksempel på en kunstner som tilhører dette eksklusive kretsløpet.

Men hun er også en kunstner som har deltatt i undervisnings- og formidlingssammenhenger som i større grad tilhører det inklusive kretsløpet. Formidling av kunst til barn- og ungdom i en lokal kontekst, undervisning på Asker Kunstfagskole. Dette er perspektiver som oftere ivaretas i den lokalpolitiske rammen, der samfunnsbygging og innbyggernes velferd er sentrale verdier.

Det kommersielle kretsløpet krysser delvis både det eksklusive og det inklusive. I dette baseres verdsettingen av kunsten på salg og salgbarhet. Kanskje nettopp fordi kunsten i det eksklusive

² Ref. Pierre Bourdieus tre kapitalbegrep - økonomisk, politisk og symbolsk. *La Distinction*, 1979. Solhjell og Øien, *Det norske kunstfeltet*, 2012, s.77.

kretsløpet i mange sammenhenger motsetter seg salgbarhet – dvs. det kan både være vanskelig å kjøpe den fordi den ikke er et bestemt objekt innenfor et bestemt medium, eller fordi kunstneren ikke ønsker å selge den som et 'vanlig' objekt. Det kommersielle kretsløpet favner typiske salgsgallerier med kunst som egner seg til privat utsmykning, salgsutstillinger, messer, auksjonshus, ol.

I den kunstfaglige beskrivelsen av Kunst Rett Vest er det nærliggende å trekke frem disse tre kretsløpene, fordi de alle er del av interessene og dynamikkene som styrer det. KRV har kunstfaglige/profesjonelle ambisjoner (det eksklusive), men har ikke nødvendigvis tilgang til kunstnerne innenfor dette kretsløpet - ihvertfall ikke i så stor grad. I en lokal/regional kontekst vil det være krav om publikumsvennlighet og geografisk representasjon (det inklusive). Og som et lokalt tiltak for kunstnere uten mange næringsmuligheter, er også salgsperspektivet viktig (det kommersielle).

De tre kretsløpene samhandler, men er også delvis krefter som gnisser mot hverandre og trekker i ulike retninger. Dette vil ikke si at den kunstfaglige valideringen som skjer i det eksklusive, blir delvis underminert av det inklusive perspektivet om at alle, også de små, skal med. Det kommersielle perspektivet - næringsperspektivet - gnisser mot begge de to andre kretsløpene, hvor inntjening ikke er det vesentlige, men heller kunstfaglig kvalitet (det eksklusive) på den ene siden og inkluderende og ikke-differensierende kunstopplevelser (det inklusive) på den andre.

Ut fra teorien om disse tre kretsløpene kan vi altså identifisere noen pågående spenninger i Kunst Rett Vest. Samtidig kan vi si at *på et kommunalt nivå bør vi regne med å finne disse tre kretsløpene ved siden av hverandre, og at de alle spiller en rolle på det kommunale kunstfeltet*. Så blir det en oppgave for det lokale/regionale kunstfeltet å forvalte og styre disse ulike dynamikkene eller interessene, sammen eller hver for seg. En gjenkjenning av de ulike interessene og hva de styres av, er et første skritt i en kunst- og kulturpolitisk forvaltning og tilrettelegging.

I tillegg til disse kretsløpsteoriene finnes det også andre kunst- og kultursosiologiske tilnærminger som følger andre perspektiver og understreker sammenhenger og relasjoner, i stedet for avgrensinger. Blant annet beskrevet av Håkon Larsen og flere (2015) som viser til mer relasjonelle eller sammenblandede kretsløp og maktforhold på kunstfeltet.

I tillegg til et utvalg av kultursosiologiske teorier, er nyere kunstteori rundt stedsutvikling, materialitet og formidling lagt til grunn (Lacy 1994, Kwon 2002, Bishop 2012, Helguera 2011). Det er også lagt til grunn en rekke eksempler på kunsttiltak som del av stedsutviklingen både i Norge og utlandet som Tromsø Sjøfront og LIAF, evaluering av Liverpool-biennalen samt kulturstrategier fra Liverpool og Manchester.

2. OM KUNST RETT VEST

2.1 HISTORIKK

Vestregionen ble etablert i 1992 som et frivillig politisk og strategisk samarbeidsorgan mellom seks kommuner og fylkeskommunene Akershus og Buskerud. Vestregionen ble etter opprettelsen utvidet i 2004 til å bestå av 13 kommuner og 2 fylkeskommuner, og i 2010 da Sigdal, Krødsherad og Modum blir med. I 2014 går Jevnaker ut av samarbeidsalliansen. Da den ble oppløst i 2019 omfattet Vestregionen de 15 kommunene Asker, Bærum, Drammen, Hole, Hurum, Krødsherad, Lier, Modum, Nedre Eiker, Ringerike, Røyken, Sande, Sigdal, Svelvik, og Øvre Eiker, samt Akershus og Buskerud fylkeskommuner.

Kultur var et av Vestregionens prioriterte innsatsområder, rettet mot 'regionens historie, identitet og mangfold' - i strategien fra 2011-2014 står det at kultur skal brukes som et sentralt verktøy i regionsutviklingen. Kunst Rett Vest ble opprettet som et kunsttiltak rettet mot visuell kunst i 2007, og ble i første omgang vedtatt som et 3årig prosjekt. Inspirasjonen var Konstrundan i Skåne (<https://konstrundan.se/>), og tiltaket hadde som hensikt å involvere bredt på det profesjonelle kunstfeltet i regionen samt tiltrekke seg et breddepublikum. Kultursamarbeidet i Vestregionen omfattet et ungdomssymfoniorkester, Kunst Rett Vest og et EØS-prosjekt.

Nøkkeltall for Kunst Rett Vest 2007-2023:

Årstall	Sted	Søkere	Deltakere	Besøk atelier	Besøk fellesutst.	Totalt	Salg
2007	Røyken	167	106	5000	4500	9500	2 mill.
2008	Øvre Eiker	200	110	14000	2500	16500	1,5 mill.
2009	Asker	197	102	10.000	3000	13.000	850.000
2010	Jevnaker/ Ringerike	162	98	13.000	2500	15.500	930.000
2011	Drammen	171	105	10.700	4300	15.000	1,1 mill.
2012	Asker	185	83	9000	3000	12.000	960.000
2013	Øvre Eiker	197	105	11.300	1700	13.000	960.000
2014	Sande/ Svelvik	193	105	17.640	3700	21.340	1.04 mill.
2015	Bærum	-	122	13.000	4750	17.750	750.000
2016 (10årsjub)	Asker	300 invitert	140	14300	4250	18.550	970.00
2017	Svelvik	168	114	11.000	2000	13.000	1 mill.
2018	Drammen	214	121	11.000	4300	15.300	700.000

2019	Bærum	260	121	7500	2500	10.000	630.000
2020	Asker	184	110	11.000	2100	13.100	1 mill.
2021	Lier	177	105	10.200	2500	12.700	1 mill.
2022	Drammen	178	110	13.677	3077	16.754	470.000
2023	Bærum	228	121	11.400	3300	14.700	630.000

Tidligere fellesutstillinger har vært avholdt på Drammens museum, Fossekleiva, Dikemark, Henie Onstad Kunstsenter, Fossekleiva kultursenter, Arena Vestfossen, Galleri Trafo, Sundland, Sundvolden Hotell, Galleri Trafo, Arena Vestfossen, Slambassenget. Visningsstedene for fellesutstillinger har variert fra profesjonelle/internasjonale visningssteder, til lokale kunst- og kultursentre, og fraflyttede/nedlagte næringslokaler som har blitt oppgradert til et midlertidig visningssted ifm. KRV.

Søkertallene i Kunst Rett Vest har vært rimelig stabile med noe under 200 søkere og noe over 100 deltakende kunstnere hvert år. Inntaksrammen for deltakelsen er på om lag 60%. Arrangementet varer i omtrent to uker og har blitt arrangert i perioden august til oktober hvert år, men har de siste årene foregått midt i september. Profesjonelle kunstnere som bor i regionen har blitt invitert til å delta - her sendes invitasjon ut til tidligere søkere, tidligere deltakere, samt gjennom kunstnerorganisasjoner og kommunenes kulturadministrasjoner. Hvert år har mellom 20-25 nye kunstnere deltatt, bortsett fra i 10års-jubileumsåret 2016 da bare tidligere deltakere ble invitert til å være med.

2.2 KONSEPTET KUNST RETT VEST

I årsrapporten fra 2008 står det følgende: "Kunst Rett Vest, - en kunstrunde i 13 kommuner, er Norges største regionale kultursatsing hvor visuell samtidskunst er i fokus. Vestregionen, som initiativtager, ønsker å skape en tradisjon og gjøre prosjektet gradvis mer kunstnerstyrt og -drevet." Videre fremstår de åpne atelierene som det primære tiltaket i ordningen, og det står at det: "I tillegg holdes en kollektivutstilling hvor hver av de deltagende kunstnerne bidrar med ett verk." Denne kollektivutstillingen skulle være ambulerende for å bidra til fokus i ulike deler av regionen.

Denne todelte ordningen med åpne atelierer og en stor fellesutstilling er fremdeles den sentrale leveransen i konseptet i Kunst Rett Vest. Gjennom årene har imidlertid en rekke andre kunstfaglige sideprosjekter blitt organisert som [1001 sokk | Kunst Rett Vest](#) (2014), [SELFIErettvest | Kunst Rett Vest](#) (2015), jubileumsutstilling på [Dikemark | Kunst Rett Vest](#) (2016) og [PLAST rett vest | Kunst Rett Vest](#) (2017).

plast rett vest

Relasjonsprosjekt 2017

[PLAST rett vest presentasjon | Kunst Rett Vest](#)

Disse sideprosjektene har ofte blitt til gjennom dialog med kunstnere, kunstnere har blitt invitert eller kommet med ideer. Tematikken har søkt mot noe dagsaktuelt som bærekraft, selfie-samfunnet eller stedsutviklingen av Dikemark - som fremdeles er aktuell og pågående. I forbindelse med fellesutstillingene arbeider også gjerne noen av kunstnerne mer stedsspesifikt - det vil si at de monterer sine arbeider i kontekster der kunsten utfyller omgivelsene eller omvendt. Eller de lar seg inspirere direkte av et sted, f.eks. et vann, en nedlagt fabrikk eller et kulturområde og lager sitt verk til denne spesifikke konteksten. I samarbeid med Drammen kommune i 2022 inviterte KRV regionens kunstnere til å vise verk utendørs og annonserte felles tema 'vann'. Men det var frivillig hvorvidt kunstnerne måtte å arbeide direkte med denne tematikken.

I årsrapporten for 2022 står det også beskrevet en rekke sideprosjekter i kommunene - særlig Drammen som arrangerende kommune jobbet tverrfaglig og på tvers av tjenester i kommunen med involvering av barnehagebarn, kulturskole og Den Kulturelle Skolesekken. I Ringerike samarbeider Kunst Rett Vest med den kulturelle Spaserstokken og har satt opp buss til atelierene i kommunen - også kjent som 'pensjonistbussen'³.

Fellesutstillingen har ambulert mellom kommunene i Vestregionen etter søknad. Kriteriene for vertskommunen fremgår av Kunst Rett Vests nettsider, og nedfelles i egne vertskommuneavtaler der partenes ansvar og oppgaver er oppgitt: Nærhet til kollektiv transport og størrelse på lokalene som skal benyttes til fellesutstillingen vektlegges. Vertskommunen forplikter seg til å stille egnet lokale til disposisjon for fellesutstillingen, involvere seg i åpningsarrangementet og samarbeide med prosjektleder om forberedelser og gjennomføring av kunstrunden.

Det har også blitt avholdt en rekke fagseminarer rundt kunstfaglige, kunstpolitiske og kulturpolitiske temaer. Noen av seminarerne er rettet mot et bredere publikum. Kunst Rett Vest har som nøkkeltallene over viser hele tiden hatt høye besøkstall og har rettet seg mot et bredere publikum enn de fleste av de andre profesjonelle kunsttiltakene i regionen. Fellesutstillingen har favnet fra 16 til 7 kommuner (i de 7 ligger tidligere 11 pga. kommunesammenslåinger), og har hatt et høyt antall deltakende kunstnere.

³ <https://www.kunstrettvest.no/wp-content/uploads/2023/06/Kunst-rett-vest-arsrapport-2022-4.pdf>

Markedsføring gjøres gjennom annonsering, utgivelse av informasjonsavis ('kartavisen') som presenterer kunstnerne, deres arbeider og beliggenheten til atelierene. Informasjonsavisen er lik den som produserer i lignende tiltak, og distribueres som innstikk i lokal presse og gjennom kunstnerens egne kanaler. Digitalt brukes nettside med nyhetsoppdateringer og nyhetsbrev, Facebook og Instagram som kanaler. Prosjektleder utarbeider selv innhold, men oppfordrer også kunstnerne til å bruke egne kontoer og nettverk og har i perioder leid inn hjelp for å utarbeide Instagramprofil og -innhold. Nyhetsbrevet har rund 800 respondenter.

Prosjektleder utarbeider pressemeldinger og KRV dekkes hvert år i lokalpressen - det er ellers liten eller ingen dekning i den nasjonale pressen eller profesjonelle kunstpressen. Generelt dekkes visuell kunst i liten grad i nasjonal presse, og nåløyet i den kunstfaglige pressen er smalt.

2.3 JURYORDNING OG UTVELGELSE AV KUNSTNERE

De deltakende kunstnerne velges ut av en jury. De første årene var juryen sammensatt av representanter fra kommuner, gallerier samt billedkunstnere og kunsthåndverkere. Fra 2010 har det kun vært kunstnere og kunsthåndverkere i juryen.

Juryen arbeider etter følgende kriterier (fra årsrapport 2022):

- 1. Kunstnerisk kvalitet, foto av kunstnerens innsendte verk vurderes, CV med kunstfaglig bakgrunn og kunstnerisk aktivitet vurderes.*
- 2. Tilstrebe et mangfold av kunstneriske uttrykksformer.*
- 3. Egnede visningssteder/muligheter for å skape en god formidlingssituasjon.*
- 4. Tilstrebe geografisk spredning, slik at flest mulige kommuner er representert.*

For å sikre høy faglig kvalitet blir punkt 1 sterkest vektlagt.

Følgende er satt som søknadskriterier: 'Arrangementet retter seg mot profesjonelle billedkunstnere og kunsthåndverkere. Søkere bør ha minimum 3 år kunstfaglig bakgrunn. Det er ikke et krav å være medlem i en kunstnerorganisasjon... Søkeren må ha atelier/verksted eller bo i en av kommunene over. Har du annen tilknytning (hytte, vokst opp i kommunen mv.) kan deltakelse likevel vurderes. Visningsstedet må være i en av disse kommunene. Visningssted er oftest kunstnerens atelier/verksted, men kunstnerne kan benytte alternative visningssteder under arrangementet.'⁴

Juryen har siden 2009 kåret Årets kunstner. Det har også vært delt ut andre priser, som Årets debutant. Prisene har variert i størrelse, men ligget rundt 10.000. Noen ganger har også visningsstedene tilbudt kunstnerne en separatutstilling.

⁴ [Søknadskriterier 2022 | Kunst Rett Vest](#)

3. FUNN OG ANBEFALINGER

Funnene er vurderinger gjort ut fra en analyse av dokumenter, intervjuer og sammenligning med andre lignende tiltak. De dekker de sentrale områdene som de organiserende kommunene ønsket vurdert: konsept, organisering, økonomi, kunstfaglig relevans og interkommunalt samarbeid.

3.1 KONSEPT

Konseptet angår den kunstfaglige og praktiske organiseringen av tiltaket. Som regionalt kunsttiltak kan Kunst Rett Vest sies å ha vært langlivet og vellykket. Det er bygget opp som en merkevare i regionen, og har bidratt til byggingen både av kunst- og kulturdestinasjoner, og til utviklingen av kunstneres enkeltkarrierer. Flertallet av informantene i kommuner, institusjoner og blant kunstnerne selv, mener likevel at konseptet nå er modent for fornyelse og at det har flere uutnyttede muligheter i seg.

Konseptet har vært tro mot åpne atelierer og en fellesutstilling med alle deltagende kunstnere siden opprettelsen i 2007. Det kan virke som fellesutstillingen har fått økt oppmerksomhet, til tross for at denne har vært problematisert på ulike måter opp gjennom årene. Dette kan være fordi fellesutstillingen i seg selv er et så stort og 'spektakulært' enkeltarrangement - den tiltrekker seg flere publikummere enn de fleste andre utstillinger i landet, er et fysisk bevis på det interkommunale samarbeidet og en faktisk møteplass. Det har også vært tilhørende ordførerlunsjer for kunstnerne i de enkelte kommunene, som er trukket frem av flere informanter som et verdsatt tiltak.

Konseptet har fortsatt uendret også etter at det fremkom delte meninger rundt denne organiseringen i evalueringen i 2012. Grunner til at det ikke er gjort endringer er trolig de høye besøkstallene, verdsettingen fra kunstnerne, og den i alt vellykkede organiseringen av tiltaket som et interkommunalt samarbeid.

Det har likevel i årsrapporter og dokumenter fremkommet at det også tidligere har vært delte meninger om at fellesutstillingen er ambulerende og ressursmessig krevende for den organiserende kommune. Det å sikre faglig kvalitet i en regional breddeutstilling er en utfordring, og det er et dilemma i å påse at kommunene tar like mye ansvar på den ene siden og å sikre dem eierskap inn i prosjektet den andre siden. Flere kommunale informanter ser det som krevende og dyrt å finne lokaler til en så stor utstilling.

Frekvensen ble derfor løftet opp av kommunenes kulturadministrasjoner tidlig i evalueringsperioden, og dette har derfor vært et spørsmål i intervjuene og i spørreundersøkelsen til kunstnerne. Fordelene ved årlig avvikling er særlig regelmessighet for kunstnere og publikum. De åpne atelierene og fellesutstillingen gir noen årlige inntekter for kunstnerne. Med tanke på den felles strukturen og et fast møtepunkt for hele regionen, er også et årlig evenement en fordel.

Utfordringene ved å arrangere Kunst Rett Vest årlig er mindre tid til utvikling og organisering, og det kan stilles spørsmål ved den ressursmessige bærekraftigheten i å legge så mye arbeid inn i en utstilling som står i en såpass kort periode. Ved spørsmål til kunstnerorganisasjonene og i spørreundersøkelsen rundt frekvens og en mulig biennale-organisering, er det en viss åpenhet i svarene - mange har vært fornøyde med gjeldende format, men mange ser også behov for tid til utvikling, både for kunstnerne og med tanke på at tiltaket skal oppleves som relevant av feltet.

Frekvens-vurderingen løfter også behov for prioriteringer ift. profil og segment av kunstfeltet man retter seg mot. En raskere frekvens vil gi enkelte inntekt og en forutsigbarhet for publikum, men vil kanskje ikke gi de beste kunstfaglige mulighetene og resultatene med tanke på de ressursene KRV disponerer.

Utfordringene ved den årlige arrangementen knyttes imidlertid særlig til fellesutstillingen, og hvis vi ser på besøkstall og salgstall, så er disse gjennomgående høyere i atelierdelen. Besøkstall på atelierene er mellom 10-15.000 hvert år, mens besøkstall på fellesutstillingen har variert mellom ca. 1500-4000. Det vil si at man ved å gjøre den krevende fellesutstillingen til annethvert-årlig, ikke nødvendigvis vil tape så mye på disse områdene. Oslo Open trekkes gjennomgående frem som et eksempel til sammenligning, og dette er et tiltak primært basert på åpne atelierer.

Det kan likevel tenkes at verdien av et årlig felles møtepunkt er stor. Daglig leder i Oslo Open sa i intervjuet at de savnet et felles møtepunkt, slik som for eksempel Open i Trondheim har, med et felles kunstmarked. Dette er en noe annen organisering enn det KRV har, med en felles utstilling, men som også kan føre til salg.

Atelier-delen av tiltaket er vektlagt blant informantene - blant annet fordi over halvparten av dem synes å sammenligne Kunst Rett Vest med Oslo Open, bevisst eller ubevisst. I de første årsrapportene står også atelier-tiltaket først, som det viktigste. Dette synes å ha endret seg noe med årene, til en fremheving av fellesutstillingen, som det mest spektakulære og tydelige delen av samarbeidet mellom kommunene.

Fast lokasjon eller *flere lokasjoner* er andre innspill som kommer opp hyppig hos informantene. Det stod i evalueringen fra 2017 at fast lokalisering av fellesutstillingen skulle utredes. I denne runden har det kommet opp perspektiver rundt økt grad av eierskap og relevans for kommunene, så det å bruke flere lokasjoner og allerede eksisterende kunst- og kulturbygg har blitt nevnt gjentatte ganger.

Inntakskvaliteten blir for varierende med så mange kunstnere, og relevansen svekkes kunstfaglig når utstillingen ikke er kuratert. En av informantene i en av de profesjonelle kunstinstitusjonene omtaler konseptet som flott, men 'lite bærekraftig'. Det er ikke slik en institusjon normalt ville operere, mente informanten, med så mange kunstnere og så kort visningstid, der det ikke blir tid til salg eller kontakt med gallerister, kuratorer, el. i løpet av den korte utstillingsperioden.

Til sammenligning med den geografisk nære Østlandsutstillingen, hadde den i 2023 rundt 850 søknader og 34 kunstnere som ble antatt. Inntaksrammen på Østlandsutstillingen var på ca 4.5%, mens den i Kunst Rett Vest er på gjennomsnittlig 63%. Det er sagt fra flere av informantene at målsettingen ikke må være 'å lage en ny Østlandsutstilling eller Novemberutstilling' ([Østlandsutstillingen \(ostlandsutstillingen.no\)](https://www.ostlandsutstillingen.no), [Novemberutstillingen 2023 – Drammens Museum](https://www.novemberutstillingen.no)). Dette fordi det altså finnes to store kunstmønstringer i regionen, som det ikke ville være naturlig å konkurrere med.

Kunst Rett Vest har også som utvalgsriteriene sier, rettet seg mot et åpnere segment og med geografiske hensyn i kommunene. Flere av informantene har påpekt at Kunst Rett Vest kanskje er den eneste juryerte utstillingen mange av kunstnerne deltar på i løpet av året. Dette bekreftes av kunstsentre og kunstnerorganisasjoner.

Dette vil si at Kunst Rett Vest har vært et tilbud som har truffet delvis profesjonelle kunstnere, men også det man kan kalle et semi-profesjonelt eller ikke-profesjonelt segment. Med dette menes de kunstnere som ikke lever av å være kunstnere eller som ikke vurderes som profesjonelle av det profesjonelle kunstfeltet som valueres gjennom utdanning, gallerier, museer, kunstnerorganisasjoner, mm. Denne vurderingen av fellesutstillingen som delvis bestående av semi-profesjonelle kommer opp i et stort flertall av intervjuene på tvers av informantroller. Det stilles altså spørsmål ved kunstfaglige kvaliteten i utstillingen og om det på den måten kan regnes som et tiltak som retter seg mot det 'profesjonelle' kunstfeltet i regionen.

På den annen side har Kunst Rett Vest blitt omtalt som viktig for de som deltar. Tiltaket når et breddesegment som virker å gjenspeiles i publikummet. Men publikummet oppfattes av informantene primært å være de som har en tilknytning til noen som stiller ut eller noen som er del av organiseringen i de involverte kommunene. Siden publikummet ikke er det 'vanlige' kunstpublikummet og mange av kunstnerne ikke er de kunstnerne som ellers stiller ut på gallerier og museer, når Kunst Rett Vest et større segment av innbyggerne. Publikumstallene er jevnt over høyere enn de er for feltet ellers.

Kunst Rett Vest har altså hatt høye publikumstall og det man kan kalle en breddeprofil i regionen - dette oppfattes i hovedsak som positivt av kunstnerorganisasjonene. Likevel fremmer disse også behovet for utvikling i formatet og i innholdet i utstillingen - det løftes som viktig at det er en variasjon i uttrykk og i innleverte arbeider, og at utstillingen kan bidra som en anledning til å utvikle noe nytt for kunstnerne i regionen.

Et annet aspekt i denne sammenhengen er det relativt høye aldersgjennomsnittet på Kunst Rett Vest - det påpekes av et flertall informanter at det er mange tilbakevendende kunstnere og at uttrykkene er gjenkjennelige fra år til år. Den relativt høye alderen på deltakerne i KRV bekreftes av det Åpne kunstnermøtet holdt 15.2 og den utsendte spørreundersøkelsen. Det er et stort flertall over 55 og over 65.

Dette kan ha flere årsaker og disse er ikke grundig undersøkt her, men det kan være at de yngre kunstnerne fremdeles bor nær utdanningsinstitusjonene i byene - at de ikke har flyttet 'hjem' til regionene. Det kan også tenkes at unge kunstnere ennå ikke har fått etablert seg som kunstnere i kunstnerorganisasjoner, atelier og inntekt som gjør at de kan identifiseres som kunstnere. Likevel er det et uttalt ønske blant mange av informantene, også kunstnerne selv, å nå den yngre delen av regionens kunstnere, og at det bør jobbes aktivt med å bringe disse tilbake til regionene etter endt utdanning.

Uten å ha tilgang til presise demografiske data rundt publikum, vet vi at lokale kunstnere tiltrekker seg et stort lokalt publikum, også deres venner og familie.

Funn fra intervjuer

- Positivt tiltak for de kunstnerne som deltar – fremsnakker prosjektleder i KRV
- Ønske om biennale på tvers av grupper, selv om 'wow'-effekten ved fellesutstillingen omtales positivt

- Ønske om fleksibilitet i åpne atelierer – men gjerne utvide dette i tråd med Oslo Open (kan dette gi tilgang til bredde og spiss samtidig?)
- Ønske om økt engasjement og eierskap i kommunene og det lokale kunstlivet
- Kommunene opplever det som krevende å organisere – kunstrådgivere ønsker å bidra mer faglig
- Kunstnerne ønsker flere visningssteder og -muligheter, samt støtte til å utvikle sin kunstneriske virksomhet kulturadministrativt
- Nettverks- og samarbeidsmuligheter fremheves på flere nivåer - kommuneadministrative, kunstneriske og kunstinstitusjonelle

ANBEFALINGER KONSEPT

- KRV bør utvikles til et konsept som oppleves som relevant og viktig for kunstfeltet, og som er gjennomførbart og aktuelt for kommunene
- Atelierformatet er sentralt i tiltaket og relevant på kunstfeltet, det er også økonomisk hensiktsmessig og bør gjennomgås og utvikles
- Fellesutstillingen bør retenes og følgende områder løftes:
 - Biennalestruktur bør vurderes med tanke på både kvalitet og ressurser
 - Bruk av faste lokasjoner, eksisterende kunst- og kulturinstitusjoner bør vurderes sammen med mer temporære og stedsspesifikke strategier
 - Bruk av flere lokasjoner simultant bør vurderes for å skape aktivitet i flere av kommunene
 - KRV bør tiltrekke seg eller kommisjonere flere profesjonelle kunstnere med høyt nivå
 - KRV bør ha en egen satsing på eller for unge kunstnere
 - Juryordningen bør vurderes ift. inntakskvalitet og forankring
- KRV kan øke mulighet for profesjonell utvikling gjennom en satsing på verksteds- og atelier-kløstre, flere visningssteder og profesjonaliseringsstøtte rundt salg
- KRV bør tilrettelegge for økt kontakt med de profesjonelle visningsstedene i regionen, alternativt legge til rette for andre typer kunstfaglige samarbeid som samhandle med kommunens øvrige tjenester og aktører på kunst- og kulturfeltet
- Det bør opprettes en ekstern referansegruppe med solid deltakelse fra det profesjonelle kunstfeltet – kunstnere, kuratorer, kunstinstitusjoner/gallerier for å skape forankring og holde det kunstfaglig nivå oppe
- Avhengig av finansiering, bør mulighet for å leie inn midlertidig sekretariat og kurator vurderes
- Verktøy for publikumsregistrering og -utvikling bør fortsette
- Formidlingsperspektivet og -programmet må styrkes

3.2 ORGANISERING

Under organisering gjennomgås funn som angår den administrative og styringsmessige strukturen i Kunst Rett Vest - som del av Vestregionen og etter oppløsningen i 2019. Etter 3 års drift ble det i 2009 gjort noen endringer i organiseringen av Kunst Rett Vest. Det ble blant annet nedsatt en *administrativ styringsgruppe*, bestående av en rådmann, en kultursjef, daglig leder Vestregionen og prosjektleder for Kunst Rett Vest. Hensikten var da å knytte et politisk styringsnivå - en rådmannsrepresentant - tettere på prosjektet.

I tillegg til den administrative styringsgruppen var det en *arbeidsgruppe* (5 kultursjefer og PL) og en *referansegruppe* (3 kunstnere, 3 kultursjefer og PL), som ble slått sammen til en *prosjektgruppe* bestående av 3 kunstnere og 3 kultursjefer/kulturmedarbeidere. Hensikten var å danne en effektiv gruppe med mindre møtevirksomhet - prosjektgruppen hadde 4 møter i året. Utover dette sparret prosjektleder med kunstnerne i referansegruppen pr. telefon etter behov.

I 2011 ble det også etablert et *kulturnettverk*, hvor hver kommune var representert med en kultursjef/- medarbeider, som sørget for kontakt med sine lokale kunstnere, informasjon via kommunenes kanaler, oppfølging av lokale medier, lokalt næringsliv, skoleklasser, SFO, Den kulturelle skolesekken, seniorgrupper, med mer. Kulturnettverket skulle altså sørge for en forankring og bredere involvering av kommunenes tjenester.

Vestregionens styringsgruppe (ordførerne i deltakerkommunene og fylkeskommunene) besluttet hvilken kommune som ble vertskap, og de finansielle rammene for den årlige gjennomføringen av arrangementet. Prosjektleder var ansatt i 100% stilling (fra 2009) og rapporterte til daglig leder i Vestregionen. Prosjektleder utpekte fagjuryen som vurderte innkomne søknader og avgjorde hvilke verk som skulle vises i fellesutstillingen. Dette gjelder også i dag. (En av juryens medlemmer skiftes ut hvert år. Juryen sitter i maks 3 år.)

Kunst Rett Vest som del av Vestregionen var i 2012 organisert på følgende måte:

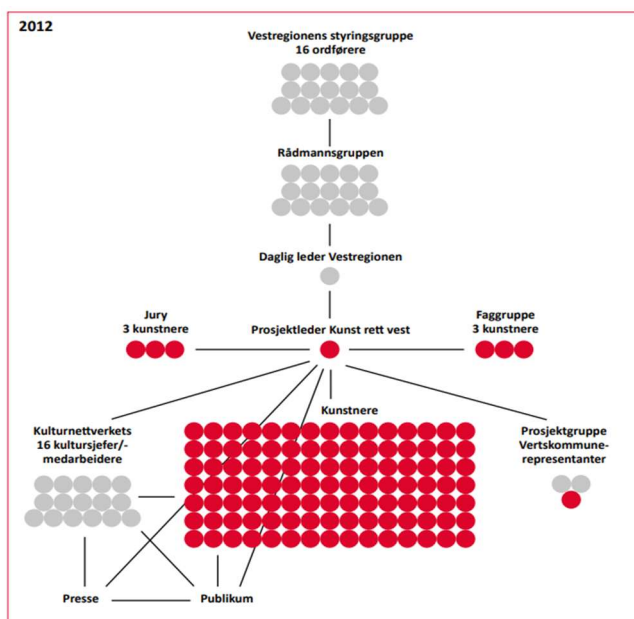

Fig. 3 oversikt over styringsstruktur i 2012 - fra evaluering KRV 2013.

Etter 2019 når Vestregionen oppløses faller rådmannsgruppen og den daglige lederen for Vestregionen bort. Kulturnettverket med kultursjefene i de ulike kommunene får heller ikke samme funksjon. På Vestregionens generalforsamling 14.juni 2018 der Vestregionen ble vedtatt oppløst, ble det lagt en plan for den videre ivaretagelsen av KRV. I vedtaket heter det i punkt 1. at: Det politiske samarbeidet videreføres i 2019 og 2020 med årlig to fellesmøter og et todagers seminar. I løpet av denne perioden utformes en videre samarbeidsform for kommunene vest i Viken. Og i punkt 7. at: Kunst Rett Vest søkes fra 2020 videreført i et samarbeid mellom kommunene og med en eventuell sterkere involvering fra Viken fylkeskommune. Bærum arrangerer KRV i 2019. I et av de videre møtene i 2019 ble det lagt frem en orienterings sak (Sak 05/2019 Kunst Rett Vest etter 2020) der det ble orientert om planer og igangsatt arbeid:

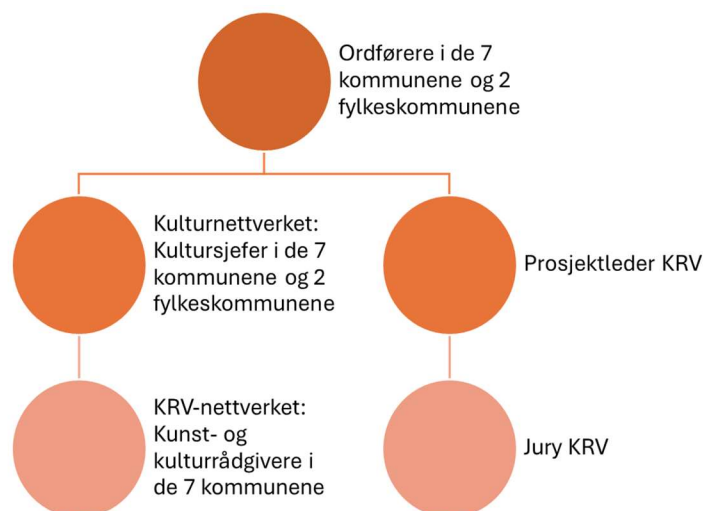
I styringsgruppen/ ordførermøtet 9.12.2018 ble det vedtatt å etablere en gruppe for videreutvikling av Kunst Rett Vest (etter 2020). Videre ble det vedtatt å legge frem forslag til fremtidige organiserings- og finansieringsmodeller på ordførermøte våren 2020.

- Det er avholdt et første felles dialogmøte med kulturadministrasjonen i Akershus- og Buskerud fylkeskommune.
- Det er etablert en gruppe som skal utrede forslag til fremtidig organiserings- og finansieringsmodell for Kunst Rett Vest.

Men i 2020 rammes verden av pandemi, og de to fylkeskommunene Buskerud og Akershus slås sammen til Viken fylkeskommune. Det er ikke vanskelig å forestille seg at disse store endringene resulterte i en delvis stagnasjon av den videre utviklingen og evalueringen av Kunst Rett Vest som allerede var planlagt. For så vidt ARTCs har klart å finne, er det ikke avholdt videre dialogmøter med fylkeskommunen, ordførermøter rundt Kunst Rett Vest eller arbeidsgruppemøter.

ARTCs tar forbehold om at ikke alle opplysninger ift. dette er fremkommet i intervjuer og dokumenter. Denne protokollen understreker imidlertid behovet for å involvere de ulike styringsnivåene i den videre utviklingen av tiltaket KRV.

Illustrert gjennom en modell ser dagens styringsstruktur omtrent slik ut:

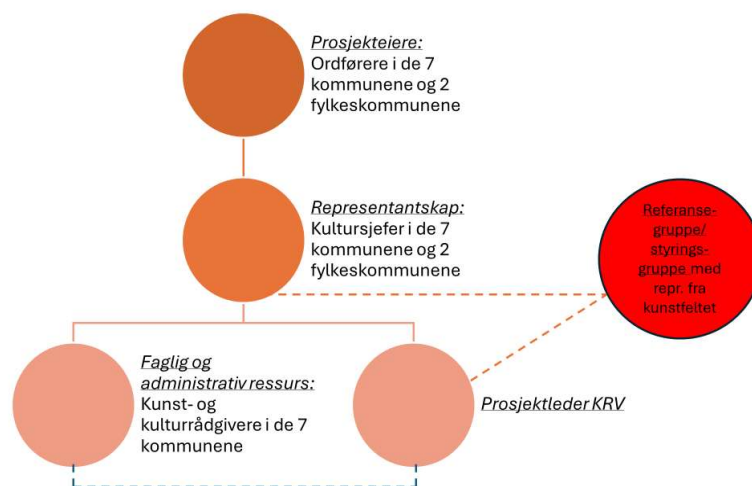
Nivåene mellom ordførere og prosjektleder er ikke der mer, noe som gjør at den jevnlige kontakten med en styringsgruppe ikke har forekommet etter pandemien. Det synes å være en manglende forankring i kommunenes kulturadministrasjoner av Kunst Rett Vest, som gjør at det i dag er behov for å styrke både styringsstruktur og administrativ støtte og eierskap.

Det bemerkes også at det bare er kunstnere og kunsthåndverkere i jury og faggrupper - ingen kuratorer, gallerister eller andre fra kunstfeltet. Mulige sponsorer eller reiseliv - som Visit StorOslo - er heller ikke involvert i nettverk eller ressursgrupper. Dette kan svekke forankringen i kunstfeltet som helhet og den 'kritiske massen' som til enhver tid trengs for å opprettholde arrangementets relevans.

En organisering tett på dagens form med en klarere styringsstruktur og involvering fra kommunenes kulturadministrasjoner kunne sett ut som modell 1 under. Dette ville innebære en tydeligere forankring av KRV i kommunenes kulturadministrative portefølje, samtidig som det var et eget prosjekt og interkommunalt samarbeid. Da får kultursjefene et mandat som representantskap, dvs. styringsgruppe gjennom året, mens den daglige driften forvaltes av prosjektleder i samarbeid med kommunenes kunst- og kulturelle rådgivere.

Fylkeskommunene er innlemmet i strukturen fordi de har hatt en rolle der fra Vestregionen og har en naturlig interesse i et regionalt kunsttiltak - men hvorvidt fylkeskommunene skal involveres direkte i tiltaket eller ikke må vurderes av den interkommunale. ARTcs kan ikke se at det er noe prinsipielt i veien for at fylkeskommunen deltar som en medfinansør og interessent i prosjektet.

MODELL 1

I modellen over er Kunst Rett Vest foreslått som et eget interkommunalt prosjekt, men i linje i forhold til de kommunale nivåene. Det vil si at daglig leder i Vestregionen og rådmannsgruppen er erstattet av kultursjefene. Disse får da et tydeligere mandat og kan innlemme prosjektet i kommunenes prosjektportefølje. Som interkommunalt eies det likevel av ordførerne og viktige avgjørelser avhenger av kultursjefenes felles avgjørelse - noe som betyr at prosjektet beholder en egen prosjektorganisering som er interkommunal.

For å beholde en tydelig forankring i feltet og sikre kunstfaglig relevans kan det også være hensiktsmessig å opprette en referansegruppe - eller dersom man ønsker å gi gruppen mer tyngde - en kunstfaglig styringsgruppe med representanter fra det regionale og kanskje også nasjonale kunstfeltet. Her kan man også se for seg at det sitter en kultursjef og en kunstrådgiver.

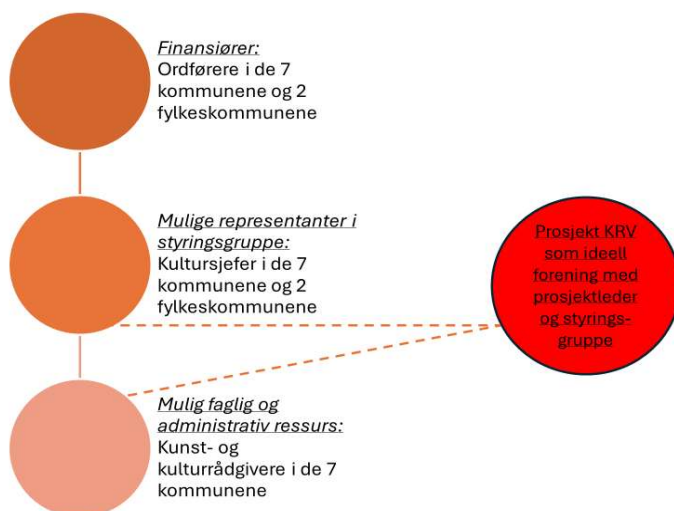
Dette er en modell som baserer seg på en fortsatt og tydelig forankring i kommuneadministrasjonene. ARTcs har gjennom mange samtaler, intervjuer og annen datainnsamling funnet at det er høy kompetanse og stort engasjement i kommunenes kulturavdelinger, og ser derfor denne modellen som den mest hensiktsmessige. Som en offentlig forvalter kan man tilrettelegge for god og hyppig samhandling med ulike representanter fra kunstfeltet, som sikrer fornying og relevans, samtidig som man sikrer regional politisk samhandling og stabilitet for det regionale kunstfeltet.

Denne modellen krever imidlertid at man setter av administrative ressurser i de ulike kommunene. Dette er det ikke selvsagt at man har, og ivaretagelsen av nok et prosjekt kan sette press på medarbeidere i kommunen. Da er det vesentlig at Kunst Rett Vest ikke bare som prosjekt, men som samhandlingsarena for kommunenes kulturadministrasjoner, legger seg tettere opp til kommunenes og de lokale kulturavdelingenes interesser og behov. Dette kan innebære en bruk av de allerede eksisterende kunst- og kulturlokalene, en innlemming av andre kunstfaglige prosjekter samt en involvering av kunst- og kulturrådgivernes stemme.

MODELL 2

ARTcs har på bakgrunn av et mulig ressursdilemma for kommunene, vurdert en annen modell der Kunst Rett Vest mer tydelig løsrives som en egen prosjektorganisering, tettere på kunstfeltet og kunstorganisasjonene. Prosjektstøtten fra kommunen gis da til Kunst Rett Vest som en egen forening eller stiftelse, men kommunen er ikke lenger faglig eier av prosjektet.

Oslo Open (<https://osloopen.no/>) og Trondheim Open (<https://trondheimopen.org/>) er eksempler på slike selvstendige, kunstnerstyrte og ideelle foreninger⁵. En slik modell ville kunne være mer eller mindre uavhengig av kommunene - disse kan stå som finansører bare, eller de kan også delta i styrings- og prosjektgrupper som legges inn i vedtektene.

Fordelene med en slik organisering er et tydelig eierskap hos kunstnere og kunstfelt - slik som den opprinnelige inspirasjonen Konstrundan i Nordvästra Skåne (<https://konstrundan.se/>), samt en mindre administrativ belastning for kommunene. Dette kan være utviklende for kunstfeltet i regionen, og skape et tiltak i tillegg til de kommunale prosjektene.

ARTcs vurderer denne organiseringen som fullt gjennomførbar, særlig dersom man primært ønsker å gjennomføre åpne atelierer og en kunstmesse, samt andre mindre kunstarrangementer. Det interkommunale og regionale politiske samarbeidet gjennom kunst og kultur vil imidlertid trolig bli svekket gjennom en slik ren kunstnerdrevet eller kunstfelt-drevet organisering.

Kunstnerorganisasjonene i regionene har ulik størrelse og styrke, det har også kunstsentre og institusjoner. Det å holde en så stor region sammen krever administrative ressurser, og overskrider en enkelt prosjektleder.

⁵Vedtekter se https://trondheimopen.org/wp-content/uploads/2022/04/Vedtekter_TO.pdf og <https://osloopen.no/attachments/aab4998f4bfcf73d937fd7ae6d05600c07f6a272/81-20220819094401727779.pdf>

Som en regional arena for samarbeid på det visuelle kunstfeltet er det Modell 1 som anbefales. Som en videre drifting av åpne atelierer og overføring til kunstnere og kunstfelt anses Modell 2 mest hensiktsmessig.

ANBEFALINGER ORGANISERING

- Organiseringen av KRV må tydeliggjøres som interkommunalt prosjekt med styringsstruktur forankret i ny kommunelov, eller gjøres om til ideell organisasjon med kommunestøtte
- Som interkommunalt prosjekt bør KRV forankres tydeligere i kommunenes administrasjoner med representantskap bestående av kultursjefer og kunst-/kulturrådgivere som arbeidsgruppe (§17-21).
- KRV vil fremdeles ha behov for en overgripende prosjektledelse, og denne må sees ift. økt behov under arrangementsavvikling og behov for midlertidig kunstfaglig kompetanse fra kunstfelt (kuratorer, kunstnere, institusjoner, gallerier, mm.)
- En kommune bør fortsette som vertskommune – her anbefales det at en av de største kommunene med mange kunstnere og stor infrastruktur ift. kunst har denne rollen
- Fylkeskommunene bør innlemmes i representantskapet og kulturadministrativ tilknytning og ansvar bør diskuteres
- Relasjonen mellom representantskap/styringsgruppe, prosjektleder, KRV-nettverk og referansegruppe/rådgivere fra utvidet kunst-/kulturfelt må gjennomgås og tydeliggjøres

3.3 ØKONOMI

Den økonomiske strukturen i Kunst Rett Vest er basert hovedsakelig på to hovedelementer: en finansiering gjennom et fast beløp 3,- per innbygger fra de deltakende kommunene samt et fast driftsbeløp fra fylkeskommunen(e) som har variert i størrelsesorden. Dette ble etablert etter Vestregionens oppløsning f.o.m. 2019. Før dette fikk KRV en årlig fastsatt pott fra deltakerkommunenes totale kontingent til Vestregionen, som var på 10,- per innbygger.

I tillegg til dette har det vært innsøkt ulike beløp - arrangementsstøtte fra Kulturrådet og prosjektstøtte fra fylkeskommunen(e). Videre er det en post som utpeker seg i KRVs regnskaper, og det er bidragsbeløpene fra vertskommunene når de arrangerer fellesutstillingen, som etter gjeldende praksis har beløpt seg til 500.000. Alle de organiserende kommunene har vært forpliktet til å dekke kostnadene til lokalet der fellesutstillingen er blitt vist - i henhold til avtalte krav til areal, belysning etc. Dette er betydelige bidrag økonomisk med tanke på istandsetting av lokaler og andre tilretteleggingstiltak, men også ressursmessig i form av personalinnsats kan dette sies å utgjøre et tilskudd til den økonomiske strukturen i KRV.

Prosjektlederstillingen i KRV ble opprettet i 2006, og omgjort til en 100% stilling i 2008. I 2007 var hadde Vestregionens kultursamarbeid en administrativ støtte, men f.o.m. 2009 ble denne borte og det gjenstod en 100% prosjektlederstilling tilknyttet KRV. Det står i evalueringen fra 2013 at *“Deler av arbeidsinnsatsen er ikke blitt belastet regnskapet til Kunst Rett Vest.”* og at *“Inntekter fra annonsesalg og bidrag fra samarbeidspartnere i næringslivet har også vært viktige inntektskilder.”*

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Regnskap Krv						
Driftsinntekter	?	959946	1376000	1576177	1623000	2080000
Utgifter	1250000	851366	1266000	1544924	1560063	2140000*
Overskudd/underskudd	?	108579	146000	31000	63000	- 60100
Bidrag til Kunst rett vest						
Vestregionen	?	667000	667000	667000	727000	995000
Kulturrådet	0	0	40000	0	80000	120000
AFK	0	0	75000	75000	100000	150000
BFK	150000	200000	200000	200000	150000	200000
Vertskommune	?	0	150000	335000	450000	550000
Sponsor/anonnsse	?	45000	164000	165000	40000	60000
Provisjon salg av kunst	?	25000	20000	30000	61000	0
Vertskommunens øvrige bidrag						
Kommunenes anslåtte kostnader til lokaleie mm. som ikke er tatt inn i Krvs regnskap	600000	200000	30000	0	250000	100000
Arbeidsinnsats oppgitt fra vertskommunene	?	170 t	120 t	80 t	?	150 t

* I 2012 er ikke-refundert merverdiavgift regnskapsført som en kostnad.

Fig.4 Oversikt økonomi KRV 2007-2012, evaluering 2013.

Oversikt økonomi 2012-2023:

År	Inntekt	Utgift.	Resultat	Fylkes- kom.	Kultur- råd
2013	1 983 760	2 011 775	-28 240	350 00	120 000
2014	2 109 020	2 052 603	56 416	350 000	120 000
2015	2 102 421	2 103 038	-727	350 000	120 000
2016	2 072 306	2 061 572	10 734	350 000	150 000
2017	2 039 571	1 966 736	72 835	355 000	200 000
2018	2 453 435	2 248 914	204 420	509 000	200 000
2019	2 082 651	2 082 730	-79	713 000	200 000
2020	2 118 803	2 213 630	-95 000	719 000	200 000
2021	2 146 081	2 200 468	-54 387	468 000	200 000
2022	1 990 875	2 266 494	-275 000	477 000	200 000
2023	1 946 834	2 175 612	-229 000	489 000	100 000

En oppsummering av den økonomiske situasjonen for KRV:

- Nedgang i inntekter - støttebeløpene fra fylkeskommune og eksterne aktører har blitt mindre
- Satsen på 3,- per innbygger per kommune er ikke økt i takt med utgift.er
- Nedgang i finansiering fra Fylkeskommunen(e)
- Nedgang/avslag i tilsagn fra Kulturrådet
- Ingen plan for økt finansiering: Krevende å holde oppe søknadsmengden – ingen 'friske' midler eller nye tilsagn
- Mye bundet opp i faste lønnskostnader - lønn og sosiale kostnader har økt med om lag 300.000 siden oppstarten. Det er også utgift.er forbundet med egen prosjektorganisering til nettside, data, lisenser, montering, ol.

- Størrrelse på arrangement avhenger av tilskudd fra vertskommunen - vertskommunen blir stående som en sentral økonomisk og administrativ bidragsyter, selv om det økonomiske bidraget varierer ift. innsats og størrrelse
- Får «mye» ut av pengene – når mange. Budsjettene er endret i liten grad, men dette viser også til et krafttak for den/de som organiserer.
- Liten kostnad for de mindre kommunene - her er det en felles politisk forpliktelse i regionen, men noe uklart hvordan dette gagnar de enkelte kommunene, også de store.

Prosjektet oppfattes nå som underfinansiert. Konklusjoner i evalueringen fra 2009 med mål for 2010 sier at "50% ekstern finansiering er oppnådd, aktivt lokalt næringsliv". Dette viser til en målsetting om og dermed også trolig et behov for ekstern finansiering for å opprettholde tiltaket. Men inntektene fra sponsorer har minket, det samme har innvilgede søknader fra kunst- og kulturinstanser. Det fremstår som et klart behov å øke den eksterne finansieringen igjen.

ARTCs vurderer det heller ikke som bærekraftig i en presset kommuneøkonomi at det skal påligge vertskommunen en ekstra utgift på opptil 500.000, som ikke er synliggjort i den løpende finansieringsplanen for tiltaket. Store deler av grunnfinansiering går nå til faste kostnader og lønnskostnader, og det er i prinsippet svært få midler igjen til å organisere fellesutstillingen eller drive annet utviklingsrettet arbeid.

Siden det ikke har vært noen utvikling av kommunenes grunnsats på 3,- per innbygger i takt med økte utgifter, kan det i tillegg til et utvidet samarbeid og aktivt søknadsarbeid opp mot fylkeskommunene, vurderes å øke den kommunale satsen for å gi prosjektet tilstrekkelig handlingsrom til å oppnå ønsket kvalitet og relevans.

ANBEFALINGER ØKONOMI

- Det bør utarbeides en plan for økonomisk utvikling basert på en vurdering av inntekter vs. utgifter
- Prosjektorganisering og økonomistyringen bør vurderes av en prosjektgruppe og innlemmes i en styringsstruktur
- Det anbefales å jobbe for en budsjettøkning og vurdere måter dette kan gjøres på: Faste summer fra fylkeskommunen bør tilbake på et høyere nivå, det bør legges en plan for innsøking av midler samt fornying av innsøking årlig, og kommunenes sats på 3 kr kan vurderes økt til 4
- Det bør være en dialog med stat/Kulturråd om støttemuligheter og muligheter rundt regionale kulturfond bør følges opp
- Det kan defineres som en del av prosjektleders rolle å arbeide for å opprettholde finansiering

3.4 INTERKOMMUNALT SAMARBEID

Vestregionens kultursatsing (<https://www.vestregionen.no/kultur/>) fremstår som relevant i forhold til en rekke regionale utviklingskriterier om å skape gode bomiljøer, næringsutvikling og innovasjon gjennom tverrfaglige samarbeid. Kunst- og kulturfeltet fortsetter å fremstå som et viktig satsingsområde, også etter Richard Floridas teorier om kunst og kultur som drivere for klasseendring og økonomisk vekst i byene på begynnelsen av 2000-tallet (Florida 2012).

Å bruke kunst eller kultur som et 'verktøy' for samfunnsutvikling eller økonomisk vekst slik det står i Vestregionens strategi for 2011-14, problematiseres gjerne innenfor kunstfaglige kretser som en instrumentalisering av kunsten⁶. Men å utnytte og utvikle synergier mellom fagfelt, særlig i en lokal og regional kontekst, fremstår som relevant og viktig. Og fremheving av kunst og kultur som samarbeidsfelt for en region, kan bidra til å styrke feltet og løfte et av de mindre områdene i kommuneøkonomien gjennom en felles utnytting av ressurser. Dette ble fremhevet av ordførerne i Asker og Bærum, som har sittet i flere perioder og har positive erfaringer med KRV.

NÆRINGSUTVIKLING

Næringsutvikling er et prioritert område for flere av de deltakende kommunene i Kunst Rett Vest og i regjeringens distrikts- og regionalpolitikk⁷. Det å ha en satsing på profesjonalisering av visuell kunst som del av et interkommunalt samarbeid, virker derfor attraktivt og fremsnakkes av nesten alle informantene på tvers av roller. Her må man likevel være oppmerksomme på ulikheten i holdninger til penger og næringsutvikling blant kunstnere og på kunstfeltet. Dette beskrives godt av Mari Torvik Heian i en PhD-avhandling fra Universitetet i 2018. Hun spør i hvilken grad norske kunstneres holdninger til egen arbeids- og inntektssituasjon er preget av et motsetningsforhold mellom kunstnerisk og økonomisk verdi? Og finner at det er en liten andel som er positive til entreprenørskap og økonomisk vekst (7%), en større andel som er uttalt negative (26%) og et flertall som er likegyldige (67%). På den ene siden viser dette at stereotypene om den 'nærings-negative' kunstneren fremdeles finnes, på den andre siden finner hun at disse rollene i økende grad er blitt differensierte og at det er flere som nå jobber med og mot andre roller der økonomisk vekst spiller sammen med andre perspektiver som samfunnsutvikling og entreprenørskap.

Å samarbeide på tvers av ulike kommunestørrelser, ulike administrative strukturer og ulike behov, kan likevel være utfordrende. Men det virker som det er en gjennomgående holdning blant de deltakende kommunene om at samarbeid likevel vil gagne den lokale kunst- og kulturutviklingen. I Sigdal, der det bor svært få kunstnere som kommunen vet om, er det usikkerhet rundt videre deltakelse. I den utsendte spørreundersøkelsen har vi heller ikke klart å få inn noen svar fra Sigdal. Kunstnere fra Sigdal er heller ikke direkte hørt i denne sammenhengen.

Kommunene som deltar i Kunst Rett Vest og som samarbeider, tidligere gjennom Vestregionen og nå også på andre områder som nærliggende og naboer, er både spesialiserte og oppdelte på samme tid. Noen har flere nivåer for kunst- og kulturadministrering (Drammen og Bærum har 3, Asker, Lier, Modum og Ringerike har 2, mens Sigdal bare har ett). Dette vil si at enkelte av de involverte kommunene har høy grad av spesialisering og egne kunstrådgivere (Bærum, Drammen, Asker og

⁶ Mari Torvik Heian (2018), s.29-30. *Kunstnere i Norge - Ulikhet i inntekt, arbeid og holdninger*. PhD: UiB.

⁷ Ref. regjeringens regionalpolitiske målsettinger [Meld. St. 27 \(2022–2023\) - regjeringen.no](#)

Lier), mens de andre primært har kulturrådgivere og Sigdal kun har en kultursjef som også må ha oversikt over alle andre deler av kulturområdet.

Denne forskjellen i administrative ressurser er blant annet relatert til kommunenes folketall, involvering i kunstaktiviteter og antallet kunstnere bosatt i kommunen. Ulikhetene er både en styrke og en ulempe for de konkrete samarbeidene i Kunst Rett Vest. På den ene siden gjøre det at man kan utnytte hverandres styrker, forene ressurser og totalt sett gi et bedre tilbud til både kunstfelt og innbyggere. På den andre siden krever dette at samhandlingsstrukturen er nøye gjennomtenkt, og trolig også fleksibel til en viss grad, fordi behovene og mulighetene i de ulike involverte kommunene nødvendigvis vil være ulike.

ANDRE UTBYTTER

I begynnelsen av februar ble det avholdt et ordførermøte på Teams med ordførere fra 6 av de 7 deltakende kommunene - ordførere i Lier var forhindret og ga innspill i et senere møte. I møtet ga de ulike ordførerne innspill til organisering, finansiering og utvikling av Kunst Rett Vest som et interkommunalt kultursamarbeid. Generelt uttrykte ordførerne en positiv holdning til samarbeid på tvers av kommunene i den tidligere Vestregionen, både med tanke på hva som kan skapes av felles verdi for kunstfeltet og næringsutvikling der, og med tanke på opplevelser og livskvalitet for innbyggerne i regionen. Kunst kan utvikle steder og være helsefremmende. Det å stå sammen kan gi økte ressurser til kunst og kultur, og betydningen av samarbeid med fylkeskommunene ble fremhevet. Ordførerne fremhevet altså samfunnsverdien av et aktivt kunstliv i regionen. Betydningen av formidling og tilgang på aktiviteter for innbyggerne ble også trukket frem som viktig.

Selv om tiltaket oppleves som positivt var det enkelte av ordførerne i de mindre kommunene som løftet utfordringer ved å ha få eller ingen kunstnere som deltar, og de vurderer deltakelsen som avhengig av en videreutvikling eller tilrettelegging av tiltaket med tanke på relevans for den enkelte kommune. En av de mindre kommunenes kultursjefer sier at de få billedkunstnerne de har som er anerkjente, ikke ser ut til å ville stille ut på Kunst Rett Vest fordi de ikke anser kvaliteten på utstillingen som høy nok til at den vil gagne dem.

Den økonomiske kostnaden er ikke så stor for de mindre kommunene med en kontingent på 3,- per innbygger (Sigdal befolkning 3526x3,-=10.578, Ringerike 31.581x3,-=94.743). Den økonomiske kostnaden for de mindre kommunene er dermed ikke så stor og inntekten til KRV ikke så høy. Så i denne sammenhengen er det rimelig å tenke at det særlig handler om *relevans* for den enkelte kommune og grad av *eierskap*. Dersom deltakelsen i KRV skal *gjøres* mer relevant, må den fremheve noen av de aktørene som bor i kommunene i den konteksten som de selv ønsker og er tjent med. Dette kan for eksempel bety at man inviterer inn og jobber mer spesifikt med de anerkjente kunstnerne i en annen visningsform enn fellesutstillingen. Eller KRV kan samarbeide med de eksisterende visningsstedene for kunst og kultur i kommunene, som man kan være en ønsket samarbeidspartner. Buskerudmuseet er et eksempel på en slik samling av visningssteder og kunstnerhjem, men som ikke er spesielt rettet mot samtidskunst. For dem kan det derfor være interessant å inngå i ulike samarbeid for å skape aktivitet i visningsstedene.

Verdien av det økonomiske bidraget er altså ikke en begrunnelse for samarbeid. Men mindre man tenker at man som en sammenslutning av flere kommuner vil være mer støtteverdig, for eksempel fra fylkeskommunenes side. Dette kan utgjøre en økonomisk begrunnelse for å beholde den

eksisterende størrelsen eller invitere inn flere kommuner. I løpet av evalueringsperioden har kultursjefene i Hole og Jevnaker sendt inn en samlet henvendelse og meldt interesse for å bli invitert inn igjen i KRV, slik at denne henvendelsen kan tas stilling til og behandles politisk. ARTcs har også vært i kontakt med andre nærliggende kommuner, som Kongsberg, som er åpne for en forespørsel dersom tiltaket tar hensyn til deres behov og de aktørene de omfatter.

For noen av de mindre aktørene kan også den administrative belastningen gjøre det krevende å opprettholde det regionale kunstsamarbeidet. Det har i flere samtaler kommet opp innspill rundt 'kommuneklynger' bestående av 2 eller tre samarbeidende kommuner som deler på den administrative belastningen: for eksempel Drammen-Øvre Eiker-Kongsberg, Jevnaker-Hole-Ringerike eller Modum-Sigdal-Krødsherad.

STYRKET REGIONALPOLITIKK

Videre er det flere piler som peker i en retning av en styrket regionalpolitikk. I Meld. St. 27 (2022–2023) *Eit godt liv i heile Noreg – distriktpolitikk for framtida* (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-27-20222023/id2985545/>) omtales betydningen av aktive og levende kommuner og distrikter og regjeringens kulturfrivillighetsstrategi vil skape flere møtepunkter mellom det de profesjonelle og frivillige på kulturfeltet, og det er regionale kulturfond under utarbeiding⁸.

Den nye kommuneloven skal også gjøre det noe lettere å organisere interkommunale samarbeid, og det beskrives i Sjettede del, kapittel 17§1 flere mulige former for interkommunalt samarbeid: "Et interkommunalt samarbeid skal foregå gjennom et interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefelleskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak, en forening eller på en annen måte som det er rettslig adgang til."⁹ Det kommunale oppgavefelleskapet trenger for eksempel ikke ha et styre, men kan styres av et representantskap med representanter fra de deltakende kommunene. Kommunene som deltar i et fellesskap med økonomiske forpliktelser, kan ikke uten videre trekke seg ut.

Regjeringen utarbeidet i 2023 en veileder for interkommunalt samarbeid.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-om-interkommunalt-samarbeid/id2998121/>

Det interkommunale samarbeidet kan slik ARTcs vurderer det sies ha en *økonomisk, en regionalpolitisk og kunstnerisk* verdi, men det må slik informantene uttrykker det forankres hos eksisterende profesjonelle kunstnere, kunst- eller kulturaktører i kommunen.

Anbefalinger ift. det interkommunale samarbeidet tar utgangspunkt i ny Kommunelov og bl.a. Gunnars Sandas rapport fra Telemarkforskning om forutsetninger for interkommunalt samarbeid.

⁸<https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/innsiktsartikler/om-arbeidet-med-ein-strategi-for-kulturfrivillighet/innspel-til-strategiarbeidet/id2934080/> og <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rom-for-deltakelse-regjeringens-kulturfrivillighetsstrategi-2023-2023/id2974198/?ch=6>

⁹ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83/KAPITTEL_6-1#%C2%A717-1

ANBEFALINGER INTERKOMMUNALT SAMARBEID

- KRVs unike historiske posisjon som langvarig og stort interkommunalt prosjekt på det visuelle kunstfeltet bør ivaretas
- KRV bør ha jevnlige og faste møteplasser
- Det interkommunale samarbeidet i KRV bør følges av en viljeserklæring som det er enighet om
- En prosjektgruppe eller et representantskap bør utarbeide en strategisk plan for gjennomføring
- Kommunene bør fokusere på lederrolle og gjennomføringsansvar - bl.a. en tydeliggjøring av kultursjefenes mandat og ansvar
- Kommunene kan bygge regionale holdninger gjennom god og jevnlig informasjon
- KRV bør fokusere på relevante prosjekter å samarbeide om der gevinstene synes mest åpenbare - disse må oppleves relevante på rådgivernivå og på kunstfeltet ift. gjennomføring og eierskap

3.5 KUNSTFAGLIG RELEVANS

Kunst Rett Vest har siden oppstarten rettet seg mot en utvikling av det profesjonelle kunstlivet i regionen, og oppdragsgiver oppga at de ønsket å vite hva kunstnerne mente om tiltakets relevans. Det har også vært tilbakevendende spørsmål blant informantene i kommunene hvem kunstnerne som deltar i Kunst Rett Vest er og hvilke andre kunstnere som bor/jobber i regionen, men som ikke deltar på Kunst Rett Vest og hvorfor: Vil de ikke, blir de ikke antatt eller kjenner de ikke til det?

Videre er kunstneryrket et særskilt yrke, der ikke alle kan jobbe full tid med kunsten sin på grunn av manglende inntjening/finansiering, fordi noen er selv-lærte, ikke alle er del av en kunstnerorganisasjon og billedkunstfeltet har i tillegg til dette et eget kretsløp eller næringsidentitet (Thorvik Heian 2018). Dette betyr at det kan være behov for å kartlegge de aktive og profesjonelle kunstnerne i regionen, med tanke på en fullverdig oversikt og gjennomgang av vilkår og behov.

I loggene som ble samlet inn etter det åpne kunstnermøtet 15. februar i år, er det tydelig at rammen for diskusjonene var tiltaket Kunst Rett Vest. Mange av svarene/punktene knytter seg derfor direkte til konseptet og organiseringen. Følgende innspill gikk igjen eller er tydeligst ift. evalueringens områder:

- KRV har en nettverksfunksjon som kan styrkes
- Åpne atelier positivt, behov for flere arbeidsplasser, men det viktigste for er visningssteder for kunsten
- Ønske om mulighet for utstilling av kunst på andre kommunale arenaer
- Behov for økt finansiering av feltet og stipender til kunstnerne
- Legge til rette for salg fra atelier
- Ønsker gjerne tekniske kurs, søknadsskrivekurs og workshops med tanke på kompetanseutvikling
- Noen ønsker å beholde KRV hvert år, noen ønsker biennale
- Forslag om fast lokasjon
- Ønske om et tiltak for yngre kunstnere
- Behov for mer deling av informasjon rundt det som foregår på feltet, f.eks. en hub på nett eller et 'delt magasin' der arrangementer på kunstfeltet i regionen annonseres fortløpende

Etter ulike undersøkelser gjennom samtale, avslag på søknader til Kulturrådet, innspill i evalueringer, er det følgende perspektiver som går igjen: Kunstnerne roser prosjektleder både i evalueringer og intervjuer for god og profesjonell organisering. De kunstnerne som deltar på Kunst Rett Vest opplever det som viktig og med stort sett høy kvalitet. Men også i evalueringene er det kunstnere som påpeker den varierende kunstfaglige kvaliteten. Den kunstfaglige relevansen blir trukket opp som en utfordring av en rekke informanter: Det er for mange av de samme deltakerne, uttrykkene er for like fra år til år, den oppfattes som en sammenstilling av profesjonelle og semi-profesjonelle uttrykk.

En informant fremstiller det som om bredden i de visuelle uttrykkene ikke er stor nok, en annen gjengir at tiltaket må kjennes mer relevant, en tredje at verdien ved å stille ut ikke er så stor fordi den ikke gir noen videre verdi på feltet. Denne holdningen oppleves som gjennomgående blant informantene. Det vil si at selv om tiltaket er svært verdsatt for det relativt høye antallet kunstnere som er med, så fremstår det for ARTcs som om diskusjonen rundt tiltakets kunstfaglige innhold og relevans må tas med kommunenes kunst- og kulturettrådgivere og med et bredt utvalg representanter fra kunstfeltet.

Funn fra intervjuene på tvers av informantgrupper:

- Det er et dilemma mellom 'det ikke selektive nok' og 'det helt åpne' med tanke på kunstfaglig nivå og opplevd kvalitet. Mange fremsnakker Oslo Open – ingen inntaksbegrensning, men krav til kunstnerens utdanning eller medlemskap i kunstorganisasjon og må ha atelier, verksted, arbeidsfellesskap el.
- Kunst Rett Vest er en merkevare, men er moden for nytenkning
- Vekt på produksjon, verksteder, metoder – det oppfattes som relevant å 'vise frem verksteder', tilby studio-besøk, ol.
- Flere ser på en økt tilknytning til 'det profesjonelle' kunstlivet og profesjonalisering som mulighet - kunstnerne ønsker kontakt med kulturadministrasjonene
- Nettverksbygging, kløstre, samarbeid mellom aktører er en mulighet faglig og ressursmessig – KRV som ressursnettverk der regionens lokaler, kompetanse og møteplasser utnyttes i samarbeid
- Et ønske om økte tematiske eller kuratoriske grep
- Det må gjøres mer for å nå yngre kunstnere

ANBEFALINGER KUNSTFAGLIG RELEVANS

- KRV bør stille høyere krav til kunstfaglig profesjonalitet og relevans i prosjektet for å ta plassen som en samarbeidsarena for visuell kunst i regionen
- KRV kan ta en tydeligere rolle ift. å fremme forståelsen for kunst og kultur i regionen
- KRV kan fremheve kunstneriske prosesser og metoder gjennom året, i atelierer og atelier-kløstre
- KRV kan bidra til kunst og kulturprosjekter som del av stedsutviklingen i samarbeid med kommunene og profesjonelle aktører
- KRV bør bidra til å løfte kunst som del av næringsutviklingen
- KRV bør knytte kunst og kultur til sosial bærekraft og andre tjenesteområder i kommunen
- KRV bør utvikle flere tverrfaglige prosjekter (som Dikemark)
- KRV bør ha en tydeligere bærekraftsprofil og utnytte kunstproduksjon og -visning ift. de mange og store naturområdene i regionen

4. MULIGHETSOMRÅDER

4.1 KUNSTFAGLIGE SYNERGIER

Kunst Rett Vest henvender seg til profesjonelle kunstnere innen visuell kunst og kunsthåndverk. Formålet er å

1. Styrke og vise mangfoldet av det profesjonelle kunstlivet i regionen
2. Gjøre visuell kunst tilgjengelig for et bredt publikum gjennom felles markedsføring av arrangementet
3. Være en aktuell visningsarena og et nettverk for regionens kunstnere
4. Sikre et interkommunalt/regionalt samarbeid

Kunstnerne må bo og/eller arbeide i regionen. Visningssted må være i Vestregionen, fortrinnsvis i egne verksteder/atelierer.

For at Kunst Rett Vest skal styrke det profesjonelle kunstlivet og være en aktuell visningsarena og et nettverk for regionens kunstnere, så må det oppleves som et relevant tiltak ikke bare for regionens kunstnere, men også for regionens kunstfelt og profesjonelle aktører på kulturfeltet.

Mange av de største og mest aktuelle regionale prosjektene, utnytter synergier mellom de *ulike* aktørene på kunstfeltet, både de profesjonelle og internasjonalt rettede, og de semi-profesjonelle og mer lokalt rettede. Dette vil si at i stedet for å sette opp interessemotsetninger mellom mer og mindre kvalifiserte, eller mer eller mindre renommerte aktører og prosjekter, så forsøker man å etablere *kunstfaglige synergier* mellom disse aktørene, som kan gi både kunstfaglig vekst og lokalt engasjement. Dette kan for eksempel være å kommisjonere (bestille) en kunstner til et spesielt tematisk prosjekt, deretter sette opp ulike sideprosjekter som involverer lokal arkitektur, infrastruktur, kunstoppplæring og -formidling. Involvering av samiske barnehager i et større samisk prosjekt, et eget formidlingsopplegg for kulturskoleelever der de får møte en profesjonell kunstner, eller et nabolagsprosjekt som en egen sosial strategi der man har kommisjonert en kunstner som jobber med nettopp sosiale problemstillinger.

En benchmarking eller vurdering av lignende eller tilstøtende prosjekter, er derfor viktig i den i den kunstfaglige utviklingen av KRV.

For eksempel:

- Tromsø sjøfront (<https://tromsosjofrontlab.blogspot.com/>, [Sjøfronten i Tromsø - KORO](#))
- SALT (<https://www.salted.no/about>) på Sandhornøy/Oslo
- LIAF i Lofoten (<https://info.liaf.no/no/about/>)
- Biennalen [MOMENTUM 12: Together as to gather - Galleri F 15](#)

4.2 STEDSUTVIKLING MED KUNST

Kunst Rett Vest har i mange sammenhenger som en informant sa «...vært en uforvarende stedsutvikling.» Det er nok ikke helt riktig at det har vært 'uforvarende', da forholdet til regionen og stedet har vært klart uttalt i strategier både i Vestregionens og i Kunst Rett Vests formål. Men som del av formålet og knyttet til kunstfaglige strategier, har dette fremdeles potensiale til å løftes og utvikles tydeligere.

I den sammenheng handler det om å være bevisst de mulighetene og relasjonene til stedet som det jobbes med kunstfaglig, og da blant annet ulike maktperspektiver, bærekraftsperspektiver og kunstfaglige tendenser. Men også de forutsetningene som ligger i rammene for nettverksbygging, kunst- og kulturøkonomi, og kommunens valg av strategier i forhold dette.

Som et case-eksempel i mulighetsstudien er Liverpool og deres kunst- og kulturstrategi trukket frem. I Liverpool, som både er en kommune - Liverpool city - og en region – Liverpool City Region – har de brukt kunst og kultur for å løfte ulike deler av regionens og byens kretsløp – det økonomiske, det sosiale og det kulturelle.

Liverpool har hatt en historie som handelsby, med sjøfart og slavehandel som inntektgrunnlag. For å bearbeide både inntektstap i en ny verden og en kulturell historie med vanskelig ballast, har man bestemt seg for å bruke kunst og kultur som verktøy for mer dyptgående endringer

(<https://culturecdn.fra1.cdn.digitaloceanspaces.com/2020/08/Liverpool-Cultural-Strategy-2030-Draft-For-consultation-Final.pdf>). I selve byrommet har Tate Liverpool

(<https://www.tate.org.uk/visit/tate-liverpool>) blitt plassert midt i det tidligere havnelagerområdet, og andre aktører på kulturfeltet, inklusive kommunens og regionens kulturadministrasjoner har tilholdssted like ved.

Videre har man gitt støtte til utviklingen av større kunsttiltak og jobbet for å bygge stedet som en kulturell merkevare. Liverpool-biennalen har etter hvert opparbeidet seg en internasjonal status, og jobber med både kommisjonering av internasjonale artister og lokale 'community'-prosjekter som har som formål å engasjere og involvere seg i lokal befolkning og lokale tematikker ([Liverpool Biennial of Contemporary Art](#)).

De fire oppsatte målsettingene for kunstbiennalen i Liverpool er (ARTcs oversettelse)¹⁰:

- Vi spiller en ledende rolle på den britiske og internasjonale samtidskunstscenen og i byggingen av Liverpool som en kulturell destinasjon
- Vi har en klar stedsutviklende rolle som bidrar til Liverpools kulturelle status og til å gjøre byen til et vitalt sted å bo, jobbe, studere og besøke
- Våre kulturelle, sosiale og økonomiske virkninger bidrar positivt til opplevelser for enkeltpersoner, familier, lokalsamfunn og byen
- Vi fungerer som en katalysator, og samler arenaer, kunstorganisasjoner og andre samfunns partnere for å engasjere et mangfoldig publikum og øke den kollektive verdien

¹⁰ Liverpool Biennial <https://www.biennial.com/who-we-are/>

Med referanse til Solhjell og Øyens (2012) 'kretsløp' på kunstfeltet og de mulighetene og utfordringene som ligger i den fremtidige utviklingen av KRV, kan man si at biennialens formål setter opp nettopp en sammenheng mellom høy kunstfaglig kvalitet, etterspørsel, lokalt engasjement og utbytte for regionens arbeidsliv og trivsel.

I tillegg har Liverpool en mindre kunstmesse - Liverpool Art Fair <https://liverpoolartfair.com/>, der det legges til rette for bred deltakelse og lave salgssummer. Dette kan minne om kunstmarkedet som arrangeres som en del av Trondheims åpne atelier-prosjekt – Trondheim Open. De beskriver det slik: «Hovedaktiviteten vår er åpne atelier, der profesjonelle kunstnere i hele fylket inviterer publikum inn i produksjonsrommet sitt. På festivalprogrammet har vi også kunstmarked, panelsamtale, kunstnersamtaler, workshops og utstillinger.» <https://trondheimopen.org/>

Andre aktuelle prosjekter ift. steds- og regionsutvikling finnes for eksempel i Danmark: Art Weekend og Kulturregion i Århus, (<https://artweekend.dk/>, <https://slks.dk/omraader/kultursamarbejde/kulturaftaler-med-kommuner/kulturregioner/aarhus>) og Kunstrum Fyn (<https://www.kunstrumfyn.dk/about>).

4.3 KUNST I REGIONAL UTVIKLING OG SOM DEL AV KOMMUNEPOLITIKKEN

På et nasjonalt eller statlig nivå kan man delvis skille økonomiske, sosiale og kunstneriske målsettinger og tiltak fra hverandre (selv om de også alltid vil blandes og vil kunne sees i forhold til hverandre). Men i en kommunal eller regional kontekst vil disse typisk bli blandet sammen i større grad, fordi hvert enkelt område ofte ikke er stort nok til å stå alene, eller disse tjenesteområdene blandes i den praktiske utførelsen av dem. Det vil si, få av de profesjonelle kunstinstitusjonene lokalt vil kunne basere seg utelukkende på internasjonale kunstnere og et kunstspesialisert publikum. Likeledes vil kanskje de lokale inklusive kunstpedagogiske kreftene måtte ivareta og samarbeide med de eksklusive og kommersielle. Og, det lokale kunstmarkedet er ikke like profesjonalisert som det nasjonalt samlede, men det betyr ikke at det ikke er et marked og heller ikke at det er fravær av den høyeste kvaliteten. Her henvises det igjen til Solhjell og Øyens kretsløp som er beskrevet i kapittel 1.3.6, og hvordan det kommunale/regionale feltet trolig må forholde seg til disse i sammenheng.

Kunstfaglig finnes det også en rekke stedsutviklingsprosjekter og kunstprosjekter i det offentlige rom som på ulike måter forholder seg til de kretsløpene samtidig. Hvis for eksempel en liten kommune anerkjenner betydningen av kunst som drivende faktor for bosetting, aktivitet og livskvalitet, så kan den tilrettelegge for et særskilt 'eksklusivt' prosjekt som trekker de andre kretsløpene med seg. Dermed styrkes alle tre kretsløp i sammenheng og gir en merverdi for lokalsamfunnet. Stamsund Internasjonale Teaterfestival ([Stamsund Teaterfestival \(stamfest.no\)](http://stamfest.no)) og Lofoten International Art Festival ([LIAF 2022 | LOFOTEN INTERNATIONAL ART FESTIVAL 2022](http://lofotenartfestival.no)) er eksempler på en slik tenkning - Liverpool Art Biennial som akkurat ble presentert likeså ([Liverpool Biennial of Contemporary Art](http://liverpoolartbiennial.com)).

Kommunepolitikken kan altså anerkjenne sammenhengen og arbeide med både spesifikke, men også sammenkoblede tiltak for å dra veksler på synergier og samarbeid.

For å oppnå formålene til Kunst Rett Vest i fremtiden er det da viktig å spørre hva som skal til for å styrke:

- Kunstfaglige utvikling i regionen og profesjonaliseringsmuligheter for et lokalt kunstliv
- Tilgang på kunst og kultur der man bor - publikumsinvolvering og innbyggerperspektiv
- Kunstnerisk og kulturell infrastruktur i de enkelte involverte kommunene spesielt
- Kommunal organisering og muligheter for tverrfaglig samhandling med kunst og kultur i regionen mer generelt

Et annet relevant eksempel fra England er Manchester-regionens kulturstrategi, som oppgir noen prinsipper for å styrke regional utvikling gjennom kunst og kultur¹¹:

- INVESTER - Finansierer visjonen vår med godt utformede finansieringsmekanismer
- CONNECT- Arbeider med partnere for å levere ambisjonen vår
- ADVOCATE – Markedsfører og formidler tilbudet vårt lokalt, nasjonalt og internasjonalt til publikum, besøkende, investorer og partnere

Disse kan sees som kommunepolitiske arbeidsmetodikker for å oppnå de ovenfor nevnte synergiene mellom felt og nivåer i regionen: tilstrekkelig finansieringsmuligheter og en finansieringsplan, et nettverks- og samarbeidsrettet perspektiv, og en aktiv informasjons- og formidlingsstrategi.

4.4 FORMIDLING

Flere av informantene i kommunene og på kunstfeltet har løftet behovet for å styrke formidlingen av Kunst Rett Vest. Dette kan ha flere hensikter:

-Involvering av nye publikumsgrupper og bred publikumsutvikling

-Økt utnyttelse av investeringen i kunstproduksjon som genererer flere aktiviteter

-Åpner for flere finansieringsmuligheter til formidling, særlig til barn og unge

-Økt synlighet kan bidra til økt finansieringsvillighet generelt

Svært generelt kan man si at kunstformidlingsfeltet følger noen av de samme prinsippene som tidligere har vært nevnt ift. stedsutvikling gjennom kunst og tendenser på kunstfeltet. Det er en større bevissthet i dag i forhold til hva slags publikum man tiltrekker seg, hvem disse er og hvilket innhold man tilbyr dem.

Tradisjonelt vet vi at kunstpublikummet har vært overveiende høyt utdannet, hvitt, kvinnelig og kommer fra hjem der man også har vært aktive brukere av kunst og kultur. Dette gjelder for museer, gallerier, kulturskoler, mm. I det siste kulturbarometeret ser vi at disse tendensene bekreftes, men at

¹¹ [strategy.pdf \(greatermanchester-ca.gov.uk\)](#), oversatt av ARTcs

det nå er en større andel publikummere med minoritetsspråklig bakgrunn og at denne i mindre grad skiller seg ut – i noen sammenhenger heller i form av økt bruk. Se <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/statistikk/norsk-kulturbarometer>.

Vi vet også at målgruppetenkning ift. publikumsutvikling kan være viktig med tanke på å forstå hvem man ikke når, men det kan også være uheldig med tanke på stigmatisering av publikumsgrupper som 'blinde', 'flyktninger', 'funksjonsnedsatte', osv. (Christensen-Scheel 2018). Få publikummere ønsker å bli møtt som funksjonsnedsett, men det er like viktig at funksjonsnedsettelsen ikke møter en på andre måter på visningsarenaen, fordi man ikke kommer seg opp en trapp eller ikke klarer å lese en tenkt fordi den er hengt for høyt oppe på veggen (Boys 2014).

Det vil si at man i arbeidet med publikumsutvikling må ta hensyn til ulike publikummere, og samtidig forsøke å utforme kunst- og formidlingsprosjekter som er interessante på tvers av målgrupper, bakgrunn, funksjonsgrad, ol.

Mange samtidskunstnere arbeider med slike målsettinger inn i selve kunstprosjektet, og på de store museene finnes det kunstformidlere som lager prosjekter rundt kunstprosjektene for å skape nye innfallsvinkler og opplevelser som del av selve formidlingssituasjonen (Helguera 2011).

Formidlingskurator og kunstner Guri Guri Henriksens utforming av sanselige formidlingssituasjoner med fysiske og digitale skyggespill for tunghørte barn og unge er et slikt eksempel. Hun bruker sjabloner, lys, skygge og animering for å illustrere blant annet bruk av forgrunn, mellomgrunn og bakgrunn i malerier – uten å bruke vanskelige ord, bare ved å vise det. Henriksen har bidratt til den digitale formidlingsopplevelsen *Urskogen Silva*, som nå er et prisbelønnet digitalt sanse- og formidlingsrom ved Nasjonalmuseet i Oslo

(<https://www.nasjonalmuseet.no/besok/aktiviteter/verksted/urskogen-silva/>).

I stedet for å sende et arrangement ut i en udefinert offentlighet, jobber man i dagens kunstformidling i større grad med nettverk, varige relasjoner, ulike organisasjoner og tjenester (Simon 2010). Som mulighetsrom for formidlingen av Kunst Rett Vest kan det altså være hensiktsmessig å se på hvordan man utnytter det nettverket av aktører som finnes innenfor kommunenes tjenesteområder for kunst, kultur, oppveks.t, innovasjon og helse: for eksempel å knytte en kulturskoleklasse til et eldre hjem, via et kunstverk som er produsert gjennom KRV. Å la en internasjonal kunstner samarbeide med en lokal kunstner om et vitensprosjekt på et lokalt bibliotek. Å la en annen lokal kunstner søke midler til et formidlingsprosjekt rundt egne verk for barnehager regionen.

Å utarbeide et formidlingsprogram som hører til Kunst Rett Vest, kan øke både kunstfaglig relevans og finansieringsmuligheter – det kan også bidra til tilgjengelighet for nye og større publikumsgrupper i regionen. Hvis man i tillegg tenker at formidlingen kan bringe kunsten ut i lokalmiljøene i enda større grad, så vil også den bidra til steds- og regionsutviklingen.

5. REFERANSER OG VEDLEGG

- Boys, J. (2014) *Doing Disability Differently: an alternative handbook on architecture, dis/ability, and designing for everyday life*. NY: Routledge.
- Christensen-Scheel, B. (2018): "An Art Museum in the Interest of Publicness: A Discussion of Educational Strategies at Tate Exchange". *International Journal of Lifelong Education*, vol 2.
- Christensen-Scheel, B. (2019a): "'Jeg er Spiderman!' - Formidlingsarenaer fra et brukerperspektiv." I: *Litteraturformidlingens arenaer og praksiser*. Oslo, Cappelen Damm Akademisk.
- Christensen-Scheel, Boel.(2019b) "Sanselige møter eller kritisk tenkning? Formidling i samtidens kunstmuseer." I: *Kunstformidling – Fra verk til betrakter*. Oslo, Pax Forlag.
- Florida, R. (2012), *Rise of the Creative Class- Revisited*. New York: Basic Books.
- Heian, M.T.,(2018).Kunstnere i Norge Ulikhet i inntekt, arbeid og holdninger. PhD-avhandling. Universitetet i Bergen. <https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/17857/Mari%20Torvik%20Heian.pdf>
- Heian, Mari Torvik og Johs. Hjelmbrekke (2017). Trøstesløs asket eller suksessrik kunstner? Kunstneres holdninger til arbeid, penger og anerkjennelse. *Nordisk Kulturpolitisk tidsskrift*. 1-2/2017
- Helguera, P. (2011). *Education for Socially Engaged Art. A Materials and Techniques Handbook*. New York: Jorge Pinto Books.
- Kvale, s. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kwon, M. (2002): *ONE PLACE AFTER ANOTHER - SITE-SPECIFIC ART AND LOCATIONAL IDENTITY*. London: The MIT Press.
- Larsen, H. red. (2015). *Kultursosiologisk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Regjeringen.no – interkommunalt samarbeid:<https://www.regjeringen.no/contentassets/866a6055967f4f82958407f9399a1c50/no/pdfs/veileder-interkommunalt-samarbeid.pdf>
- <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-om-interkommunalt-samarbeid/id2998121/>
- Regjeringen.no – Kulturfrivillighetsstrategien: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/innsiktsartikler/om-arbeidet-med-ein-strategi-for-kulturfrivillighet/innspel-til-strategiarbeidet/id2934080/> og <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rom-for-deltakelse-regjeringens-kulturfrivillighetsstrategi-2023-2023/id2974198/?ch=6>
- Sanda, K.G.(2001). HVORDAN LYKKES MED INTERKOMMUNALT SAMARBEID? Arbeidsrapport nr. 5/2001 TELEMARKSFORSKING-BØ <https://distriktssenteret.no/wp-content/uploads/2019/08/Hvordan-lykkes-med-interkommunalt-samarbeid.pdf>
- Simon, N. (2010): *The participatory museum*. Santa Cruz: Museum 2.0.
- Report and evaluation of the Liverpool Biennial, <https://www.biennial.com/wp-content/uploads/2023/12/LB2023-Evaluation-1.pdf>

LISTE OVER VEDLEGG

Vedlegg 1: Protokoll fra Vestregionens Generalforsamling 14.06.2018

Vedlegg 2: Sak 04/2019, Vestregionen

Vedlegg 3: Sak 05/2019, Vestregionen

Vedlegg 4: Spørsmål til digital spørreundersøkelse utsendt til regionens kunstnere 29.02.2024

Vedlegg 5: Svar fra spørreundersøkelse til regionens kunstnere i Excel-ark, ubearbeidet